

POLIITIKAUURINGUTE KESKUS

 PRAXIS

Üliõpilaste tagasiside Eesti kõrgkoolides

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

2014

Analüüsi tellis Eesti Üliõpilaskondade Liit programmi Primus toel ning Euroopa Sotsiaalfondi kaasrahastamisel.

Autor:

Hanna-Stella Haaristo on alates 2011. aastast Praxise hariduspoliitika programmi analüütik. Ta on lõpetanud Tartu Ülikooli magistriõppe sotsiaaltöö ja sotsiaalpoliitika erialal ning töötanud varem Eesti Üliõpilaskondade Liidu sotsiaalpoliitika nõunikuna. Praxise analüütikuna on ta osalenud erinevate haridusvaldkonna analüüside koostamisel. Hanna-Stellal on Tartu Ülikooli magistrikraad sotsiaalpoliitika erialal.

Käesoleva töö valmimise on andnud olulise panuse ka:

Allan Päll, Silver Ool, Helis Matson, Eve Mägi ning kõik kõrgkoolide esindajad, kes osalesid intervjuudes või edastasid analüüsi jaoks vajalikke dokumente ja vastasid täpsustavatele küsimustele.

Poliitikauuringute Keskus Praxis on Eesti esimene sõltumatu, mittetulunduslik mõttekeskus, mille eesmärk on toetada analüüsile, uuringutele ja osalusdemokraatia põhimõtetele rajatud poliitika kujundamise protsessi.

Poliitikauuringute Keskus Praxis

Tornimäe 5, III korrus
10145 Tallinn
tel 640 8000
www.praxis.ee
praxis@praxis.ee

Väljaande autoriõigus kuulub Poliitikauuringute Keskusele Praxis. Väljaandes sisalduva teabe kasutamisel palume viidata allikale: Haaristo, Hanna-Stella 2014. Üliõpilaste tagasiside Eesti kõrgkoolides. Tallinn: Poliitikauuringute Keskus Praxis.

Lühitutvustus

Tagasisidesüsteemide kaardistamine annab olulise ülevaate sellest, missugused on üliõpilaste tagasiside kogumise eesmärgid ja meetodid ning kuidas toimub tagasiside tulemuste avalikustamine ja nendega arvestamine erinevates Eesti kõrgkoolides. Töös on vaatluse all ennekõike tagasiside õppetöö korralduse, õppejõudude ja õppemetoodika ning tugisüsteemide kohta, mida kogutakse õppivatelt tudengitelt. Kõrgkoolide ülevaate kõrval on lähemalt vaadeldud kolme õppeasutuse – Tartu Ülikool, Estonian Business School ja Tallinna Tehnikakõrgkool – üliõpilaste tagasiside kogumise ja arvestamise kogemusi, mille põhjal on välja toodud head praktikad ning olulisemad õppetunnid tagasisidesüsteemide arendamisel.

Sisukord

Lühitutvustus	3
1. Taust, eesmärk ja uurimisküsimused	5
2. Metoodika	6
3. Ülevaade tagasisidesüsteemidest Eesti kõrgkoolides	9
4. Üliõpilaste tagasiside head praktikad ja olulisemad õppetunnid kolme kõrgkooli näitel	35
5. Kokkuvõte ning soovitused üliõpilaste tagasiside üldpõhimõtete kujundamiseks.....	43
Lisa 1. Tagasiside tulemuste esitamise graafik Tartu Ülikoolis.....	44

1. Taust, eesmärk ja uurimisküsimused

Muutustega kõrghariduses ja -koolides on teisenenud ka üliõpilaste tagasiside roll. Kõrghariduse massistumise, õppijakeskse lähenemise ja teiste arengute taustal on tõusnud muuhulgas üliõpilaste ootused kõrgharidusele ning üha rohkem pööratakse tähelepanu erinevate osapoolte jagatud vastutusele õppeprotsessis. Selle kõige juures on üliõpilaste tagasisidest õppejõududele ja õppeainetele saanud kõrghariduse kvaliteedikindlustamise tähtis osa, millega arvestamist peetakse oluliseks kõrgkooli erinevate tasandite otsustusprotsessides.

Üliõpilaste rahulolu õpetamise kvaliteediga ning sellega arvestamine õppekavade arendamisel on üheks oluliseks kriteeriumiks ka uues institutsionaalse akrediteerimise korras¹ Eestis. Kuigi on teada, et Eesti kõrgkoolid tudengite tagasisidet koguvad, on siiani puudunud terviklik ülevaade, kuidas seda küsitakse ning õpetamise kvaliteedi suurendamisel arvestatakse. Selleks tellis Eesti Üliõpilaskondade Liit analüüsi, mille eesmärk oli saada hea ülevaade sellest, missugused on tagasiside kogumise eesmärgid ja meetodid erinevates Eesti kõrgkoolides, kuidas tulemusi avalikustatakse ning otsustusprotsessides kasutatakse. Analüüsi teostas Poliitikauuringute Keskus Praxis ning selle käigus kaardistati dokumendianalüüsi põhjal kõrgkoolide tagasiside kord ning vaadeldi lähemalt kolme valitud kõrgkooli – Tartu Ülikooli, Estonian Business School'i ning Tallinna Tehnikakõrgkooli – tagasiside küsimise ja arvestamise protsessi, et tuua esile häid praktikaid ning olulisemaid õppetunde tagasisidesüsteemide loomis- ja arendustegevustes, samuti erinevate osapoolte rahulolu tagasisidesüsteemidega. Selleks intervjueriti nimetatud koolide kvaliteedispetsialiste, õppejõude ning üliõpilasi. Analüüsil oli vaatluse all ennekõike tagasiside õppetöö korralduse, õppejõudude ja õppemetoodika ning tugisüsteemide kohta, mida kogutakse õppivatelt tudengitelt (st mitte vilistlastelt).

Eesmärk

Töö eesmärk on anda ülevaade Eesti kõrgkoolide tagasisidesüsteemidest.

Uurimisküsimused

- Kuidas toimub üliõpilastelt tagasiside kogumine?
- Millal üliõpilastelt tagasisidet küsitakse?
- Mille kohta tagasisidet küsitakse?
- Kuidas tagasiside tulemusi avalikustatakse ja levitatakse?
- Kuidas tagasiside tulemusi arvestatakse?

¹ <http://ekka.archimedes.ee/korgkoolile/institutsionaalne-akrediteerimine>

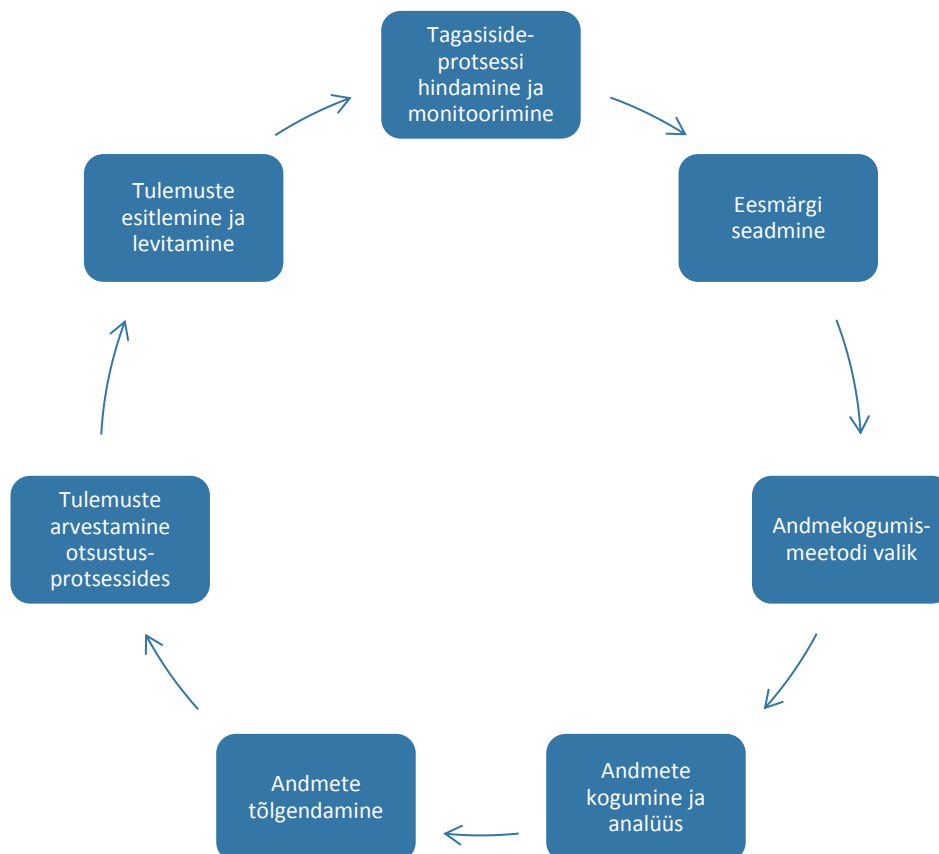
2. Metoodika

Kõrgkoolide tagasisidesüsteemide ülevaate koostamine on teostatud kolmes etapis:

1. Kõrgkoolide tagasisidesüsteemide kaardistamine
2. Juhtumiuuringud valitud kõrgkoolides
3. Aruande koostamine ja üldpõhimõtete väljatöötamine

Tagasisidesüsteemide kaardistamise aluseks on võetud Brennan & Williams'i² käsitlus, kes jagavad heade tagasiside kogumise praktikate käsiraamatus üliõpilaste tagasiside tsükli seitsmeks peamiseks etapiks. Kõik on ühtemoodi olulised: eesmärgi seadmine, sellest tulenevalt sobivate meetodite valik, tagasiside kogumine ja analüüs, tagasiside tõlgendamine, tagasiside tulemuste arvestamine kõrgkooli otsustusprotsessides, tulemuste avalikustamine ja levitamine ning viimaks ka tagasisideprotsessi enda hindamine ja monitoorimine selle arendamiseks (joonis 1).

JOONIS 1. ÜLIÕPILASTE TAGASISIDE KOGUMISE JA ARVESTAMISE PROTSESS

² Brennan, J., Williams, R., 2004. Collecting and using student feedback. A guide to good practice. Centre for Higher Education Research & Information.

I etapp: kõrgkoolide tagasisidesüsteemide kaardistamine

Töö esimese etapi eesmärk on saada võrdlev ülevaade tagasisideprotsessidest Eesti kõrgkoolides. Selleks koostati esmalt tagasiside analüüsiraamistik, mis tugines peamiselt eelpool kirjeldatud üliõpilaste tagasiside kogumise ja arvestamise protsessi³ osadele, võttes kaardistamisel aluseks järgmiseks küsimused (kategooriad):

- Missugune on tagasiside eesmärk?
- Kuidas tagasisidet kogutakse (meetodi valik)?
- Kuidas toimub tagasiside analüüs (meetodi valik)?
- Kuidas tagasisidet kõrgkoolis arvestatakse?
- Kuidas tagasisidet avaldatakse ja levitatakse?
- Kuidas toimub tagasisideprotsessi hindamine?

Tagasisidesüsteemide kaardistamiseks viidi ellu dokumentide analüüs. Dokumentideks olid erinevad tagasiside kogumist ja arvestamist käsitlevad dokumendid kõrgkoolides, mis olid nii avalikult saadaval kõrgkoolide kodulehekülgedel või edastati analüüsi teostajatele. Suhtlus kõrgkoolidega toimus koostöös Eesti Üliõpilaskondade Liiduga: Pakkuja koostas analüüsiraamistikule tuginedes küsimused kõrgkoolidele, mille EÜL edastas õppeasutustele. Kogutud dokumentide põhjal koostati iga kõrgkooli kohta ühe-leheküljeline ülevaade tagasiside protsessist eelpool loetletud kategooriatele põhinevate küsimuste alusel. Lisaks koostati dokumendianalüüsi põhjal kõrgkoolide vaheline võrdlev analüüs, mis toob välja peamised sarnasused ja erisused kõrgkoolide vahel. Kokku edastas analüüsi jaoks info oma tagasisidesüsteemi kohta 21 kõrgkooli:

Arvutikolledž
Eesti Kunstiakadeemia
Eesti Maaülikool
Eesti Mereakadeemia
Eesti Metodisti Kiriku Teoloogiline Seminar
Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia
Estonian Business School
Euroakadeemia
IT Kolledž
Kaitseväge Ühendatud Õppeasutused
Kõrgem Usuteaduslik Seminar
Lääne-Viru Rakenduskõrgkool
Sisekaitseakadeemia
Tallinna Tehnikakõrgkool
Tallinna Tehnikaülikool
Tallinna Tervishoiu Kõrgkool
Tallinna Ülikool
Tartu Kõrgem Kunstikool
Tartu Tervishoiu Kõrgkool
Tartu Ülikool
Võrumaa Kutsehariduskeskus

³ Brennan, J., Williams, R., 2004. Collecting and using student feedback. A guide to good practice. Centre for Higher Education Research & Information.

II etapp: juhtumiuuringud

Töö esimeses etapis teostatav dokumentide analüüs annab küll ülevaate sellest, kuidas tagasisidesüsteem on kõrgkoolides üles ehitatud, kuid ei võimalda näha nende rakendamise seotud tugevusi ning arenguvõimalusi. Selleks võeti töö teises etapis lähema vaatluse alla kolme erineva kõrgkooli tagasisidesüsteemid, mis valiti välja koostöös Eesti Üliõpilaskondade Liiduga. Koolide valiku aluseks oli ühelt poolt soov käsitleda juhtumeid, kus dokumendianalüüsi põhjal olid kasutusel mitmekesised ja toimivad süsteemid, ning teisalt oli soov vaadelda erinevat tüüpi kõrgkoole. Valitud õppeasutusteks said Tartu Ülikool (avalik-õiguslik ülikool), Estonian Business School (eraülikool) ning Tallinna Tehnikakõrgkool (riiklik rakenduskõrgkool). Juhtumiuuringute peamine eesmärk on täpsustada ja täiendada dokumendianalüüsil käsitletud teemasid ning lisaks leida vastuseid järgmistele küsimustele:

- Kuidas on toimunud praeguse tagasisidesüsteemi loomine ja arendamine kõrgkoolis?
- Missugune on erinevate osapoolte (õppejõud, üliõpilased, juhid, kvaliteedispetsialistid) rahulolu praeguse tagasisidesüsteemiga?

Nendele küsimustele vastamiseks teostati kõrgkoolides pool-struktureeritud intervjuud tagasisideküsitluste loomise ja elluviimise eest vastutavate inimestega, üliõpilastega, õppejõududega ning struktuuriüksuste juhtidega. Igas kõrgkoolis teostati 3 intervjuud, mis transkribeeriti ning analüüsiti, kasutades andmeanalüüsiprogrammi NVivo. Juhtumiuuringute tulemusel valmis ülevaade kolme kõrgkooli kogemustest, tugevustest ning peamistest probleemidest üliõpilastelt tagasiside kogumisel ja arvestamisel.

III etapp: aruande koostamine ja soovitude tegemine

Töö kolmas etapp keskendus kahe eelneva etapi tulemuste sünteesile ning soovitude koondamisele. Kuigi tagasiside korraldus sõltub iga kõrgkooli (ja suuremate puhul ka iga struktuuriüksuse) eripärast, tuleb soovitusi koostades silmas pidada paindlikkust. Samas saab esitada üldised soovituslikud põhimõtted, mida iga kõrgkool võiks üliõpilastelt tagasisidet kogudes ja kasutades silmas pidada ja järgida. Need põhimõtted on tagasisidesüsteemi loomise aluseks ja/või täiendamiseks, millest lähtudes saab iga kõrgkool oma tagasisidesüsteemi protsessi arendada. Kuna käesoleva projekti ajakava on väga lühike, ei olnud võimalik väga põhjalikke ning erinevate osapooltega arutatud ettepanekuid selle raames välja töötada, kuid töö tulemusel saab anda vajaliku sisendi nii Eesti Üliõpilaskondade Liidule kui ka õppeasutustele ja teistele huvitatud osapooltele edasiseks tööks tagasisidesüsteemide arendamisel.

3. Ülevaade tagasisidesüsteemidest Eesti kõrgkoolides

Järgnevalt antakse dokumendianalüüsi põhjal võrdlev lühiülevaade üliõpilaste tagasisidesüsteemidest Eesti kõrgkoolides ning kirjeldatakse peamisi tagasiside protsessi etappe õppeasutuste lõikes. Peamine rõhk tagasisideprotsesside kirjeldustes on üliõpilaste tagasisidel õppeainetele ja õppejõududele, kuivõrd see on kõikides kõrgkoolides üheks keskseks ja regulaarseks tagasiside teemaks. Kuigi töö üheks eesmärgiks oli saada ka ülevaade tagasiside analüüsimise ning tagasisideprotsessi hindamise ja arendamise kohta kõrgkoolides, leidus kõrgkoolidelt saadud dokumentides selle kohta vähe infot. Sel põhjusel ei olnud nimetatud etappide kohta kõigi kõrgkoolide puhul võimalik infot lisada.

Üldine tagasisidesüsteem

Eesti kõrgkoolide tagasisidesüsteemides on kesksel kohal üliõpilaste **tagasiside õppeainetele ja õppejõududele** – seda küsivad regulaarselt kõik käesolevas analüüsis vaadeldud õppeasutused ning teiste tagasisidevormidega võrreldes on selle arvestamisele otsustusprotsessis ka kõige rohkem tähelepanu pööratud. Enamik kõrgkooli küsib lisaks eraldi tagasisidet ka **esimese kursuse tudengitelt** – peamiselt vastuvõtukorralduse hindamiseks ja arendamiseks. Paljudes koolides on tagasisidesüsteemi osaks ka üliõpilaste üldine **rahulolu õppekava ja õppekorraldusega**, mõnes üksikus tehakse eraldi küsitlusi ka **tugiteenuste** (peamiselt nõustamise) kohta. Üheks levinud tagasisidevormiks on **lõpetajate küsitlused**, saamaks hinnanguid nii lõputööde koostamise, juhendamise kui ka õpingute lõpetamisprotsessi kohta. Praktikal või vahetusüliõpilasena välismaal käinutelt kogutakse mitmes koolis vastavasisulist tagasisidet. Paar üksikut analüüsis vaadeldud kõrgkooli tõi endi hinnangul olulise osana välja ka muid, **mitte-kirjalikke tudengitelt tagasiside kogumise viise** – mentorlus, töögrupid, igapäevasuhtlus. Enamus vaadeldud kõrgkoolidest kasutavad vähemalt kahte eelpool nimetatud tagasisidetüüpi, vaid mõnes väiksemas koolis on piiratud õppeainete ja õppejõudude tagasisidega. Suuremates kõrgkoolides on kasutusel mitmekesisemad tagasisidesüsteemid.

Tagasisidesüsteemide eesmärk ja sisu

Pea kõik kõrgkoolid on peamiseks tudengite tagasiside kogumise eesmärgiks seadnud **õppetegevuse kvaliteedi tõstmise kogutud info kasutamise kaudu**. Tagasisidet annavad üliõpilased ennekõike läbi hinnangu õppejõule, kes saab sel viisil tagasisidet nii õppeaine kui ka õpetamise arendamiseks. Mõned õppeasutused on eesmärkide juures toonud eraldi välja viite **õppejõu enesearengu toetamisele** tudengite tagasiside kaudu.

Teiseks sama oluliseks eesmärgiks peetakse enamikes koolides **info saamist asjakohasteks juhtimisotsusteks**, seda nii personaliküsimustes kui ka üldise õppe- ja töökorralduse arendamiseks. Mitmed kõrgkoolid rõhutasid, et üliõpilaste tagasiside on **osa laiemast sisehindamise süsteemist**.

Samas on paaris kõrgkoolis (Tartu Ülikool, Maaülikool, Eesti Mereakadeemia) eraldi välja toodud eesmärgina ka **üliõpilaste eneseanalüüsi oskuste toetamine ja arendamine**, mis tähendab, et selline tagasiside andmine võib muuhulgas töötada ka tudengite jaoks kvaliteetse tagasiside jagamise

praktikana. Mõned kõrgkoolid on tagasiside eesmärgina nimetanud **tudengitelt info saamise** ja nende arvamuste, vajaduste ja rahulolu kaardistamist. Taoline sõnastus dokumentides ei kajasta üliõpilastelt kogutud tagasiside kasutamise eesmärki, mis kõrgkoolil eeldatavasti olemas on.

Kõikides kõrgkoolides on tagasiside küsitluses kesksel kohal küsimused õppejõu pädevustest ja meetoditest ning õppeaine sisust. Enamik kõrgkooli küsib tagasisidet ka õppeaine korraldusliku poole kohta aines (näiteks info ja materjalide kättesaadavus, hinnang kasutatud õppevormide efektiivsusele jms). Olulisel kohal on mitmetes küsitlustes üliõpilase hinnang endale kui õppijale (sealhulgas osalemisele õppetöös) ja õpiväljundite saavutamisele. Mõnes kõrgkoolis hõlmab tagasiside küsimustik veel hinnanguid tugiteenustele, õppekavale, ka kõrgkooli valikule. Mitmed koolid annavad üliõpilastele ka võimaluse küsitluses põhjendada hinnanguid vabade vastustena või jagada soovitusi õppetöö kvaliteedi parendamiseks. Mõnes kõrgkoolis (näiteks Tartu Ülikoolis, Maaülikoolis, Eesti Mereakadeemias) palutakse tudengitel jagada soovitusi teistele üliõpilastele, kes plaanivad sama ainet võtta.

Tagasisidesüsteemi meetod ja kogumise aeg

Enamik vaadeldud kõrgkooli teostab õppeainete ja õppejõudude tagasisideküsitlusi **elektroniliselt oma õppeinfosüsteemis** või muus veebikeskkonnas, neljas väiksemas õppeasutuses palutakse tudengitel oma hinnangud edastada paberikandjal. Mõned koolid tõid eraldi välja **suulise tagasiside kogumise** kui olulise osa tagasisidesüsteemist – näiteks Kõrgemas Usuteaduslikus Seminaris kogutakse tudengitelt sisulist tagasisidet mentorgruppides, Tallinna Tehnikaülikoolis korraldatakse regulaarseid hariduse kvaliteedi töögrupe, ka Tallinna Tehnikakõrgkool ning Tartu Kõrgem Kunstikool rõhutasid regulaarselt kogutava kirjaliku tagasiside kõrval vahetu igapäevasuhtluse tähtsust üliõpilaste tagasiside saamisel. Kuigi teised õppeasutused taolist tagasiside kogumise viisi eraldi välja ei toonud, võib eeldada, et see toimib sarnaselt ka mujal. Õppeainete ja õppejõudude tagasisidet küsitakse üliõpilastelt regulaarselt kord semestris kõikides vaadeldud kõrgkoolides, muud tagasisidet kogutakse enamasti kord aastas.

Õppeasutused erinevad selle poolest, kas tagasiside andmine õppeainetele ja õppejõududele on üliõpilastele **kohustuslik või vabatahtlik**. Kuigi mitmete kõrgkoolide puhul ei õnnestunud analüüsi käigus selle kohta täpsemat infot saada, võib näha, et kasutatakse erinevaid lähenemisi. Näiteks Kõrgemas Usuteaduslikus Seminaris on kohustuslik anda tagasisidet kõikidele õppeainetele. Sarnane lähenemine eksisteerib ka Tallinna Ülikoolis ja EBS-is selle erinevusega, et nendes kõrgkoolides on üliõpilase jaoks kohustuslik vastata vaid teatud (kohustuslikule) osale küsimustikust. Tartu Ülikoolis ja Maaülikoolis on kohustuslik hinnata vähemalt nelja õppeainet semestris, Eesti Mereakadeemias vähemalt kaks. Teisalt on näiteks Tartu Tervishoiu Kõrgkoolis, Tartu Kõrgemas Kunstikoolis ja Tallinna Tehnikakõrgkoolis tagasiside andmine üliõpilastele vabatahtlik, seejuures kahe viimase puhul on võimalik tagasisidet anda valitud õppeainetele, mitte kõikidele.

Üliõpilaste tagasiside avalikustamine ja arvestamine

Peamiseks tagasiside tulemuste avalikustamise kohaks on kõrgkooli õppeinfosüsteem, kus see on kättesaadav kõikidele kõrgkooli liikmetele. Mõnel juhul avaldatakse tagasiside üldistatud kujul ka kooli veebileheküljel, kus see on kättesaadav kõikidele huvilistele. Õppeasutustes, kus tagasisidet

kogutakse paber kandjal, avalikustatakse tulemused enamasti õppejõududele ja juhtkonnale erinevate töökoosolekute raames.

Peamiseks sihtgrupiks tagasiside avalikustamisel ongi õppejõud, kes enamasti näevad kogu endale antud tagasisidet, ning kõrgkooli juhtkond, kes näeb kogu oma struktuuriüksuse ainetele antud tagasisidet. Üliõpilast ennast peetakse avalikustamisel sageli teisejärguliseks – mõnes kõrgkoolis avalikustatakse tulemused üliõpilasesindajatele, mõnes eeldatakse, et õppejõud ise peegeldavad tudengitele saadud tagasiside tulemusi, mõnes pole seni veel vajalikuks peetud üliõpilastele tulemusi otseselt avalikustada.

Peamised erinevused kõrgkoolide vahel seisnevad selles, mis kujul ja kui täpselt tudengitele tagasiside tulemusi avalikustatakse. Näiteks Tartu Ülikooli puhul näevad kõik üliõpilased iga õppeaine juures valikvastustega küsimustele antud keskmiseid hindeid ning täies ulatuses ka soovitusi tulevastele õppijatele. Kui Tartu Ülikoolis võib iga tudeng näha tagasisidet kõikidele õppeainetele, siis EBS-is näiteks on täpsemalt nähtav vaid enda grupi poolt antud tagasiside. Enamikes kõrgkoolides avalikustatakse tagasiside tulemused pigem üldistatult kokkuvõttena.

Tagasiside arvestamine on tihedalt seotud selle kogumise eesmärgiga. Seega on kõrgkoolid peamiste kogutud tagasiside kasutamiseviisidena nimetanud õppejõu õpetamise kvaliteedi parandamise, õppekavade arendamise ja sisehindamise, õppetöökorralduse parendamise ning peamiselt õppejõudude töö hindamise läbi arenguveestluste, atesteerimiste, valimiste ning tunnustamise. Mõned kõrgkoolid on välja toonud ka üliõpilaste tagasiside kasutamise indikaatorina kooli arengukava elluviimise hindamisel (näiteks Sisekaitseakadeemia, Lääne-Viru Rakenduskõrgkool). Kuigi käesolev analüüs ei võimaldanud hinnata, kuidas ja kuivõrd tagasiside kogumine ja selle arvestamine otsustusprotsessides on kõrgkoolides rakendunud, viitab dokumendianalüüs tagasiside eesmärgipärasele kasutamisele.

ARVUTIKOLLEDŽ

NIMETUS	Õppetegevuse kvaliteediküsitlus.
EESMÄRK	Saada operatiivset informatsiooni õppeprotsessi parendamiseks ja perspektiivsemaks planeerimiseks.
AEG JA MEETOD	Õppetegevuse kvaliteediküsitlused toimuvad kaks korda aastas peale eksamisessiooni. Küsitlusankeetid on vene keeles ning paber kandjal.
SISU	<i>/info puudub/</i>
AVALIKUSTAMINE	<i>/info puudub/</i>
ANALÜÜSIMINE	<i>/info puudub/</i>
KASUTAMINE	Kõik tagasisideküsitluste tulemused arutatakse läbi ÜN-s ja Kolledži Nõukogus. Arvutikolledžis kasutatav progressiivne tagasiside- ja nõustamise süsteem on loodud, et tagada üliõpilaste poolt ankeetides esitatud arvamuste, ettepanekute ja märkuste analüüsi ning arvestamine.
MUU TAGASISIDE	Lisaks teostatakse ka küsitlus sisseastujatele, I kursuse tudengite küsitlus (II semester), III kursuse tudengite küsitlus (V semester) ning vilistlaste küsitlus (vahetult peale lõpetamist ning seejärel regulaarselt iga kolme aasta tagant).

EESTI KUNSTIAKADEEMIA

NIMETUS	Õpetamise ja ainekursuste hindamine
EESMÄRK	Tagasiside on õppetöö kvaliteedi tagamise üheks aluseks.
AEG JA MEETOD	Tagasiside küsimine toimub elektrooniliselt läbi õppeinfosüsteemi, samal vormil on võimalik vastata ka paber kandjal ning selle info sisestab koordinaator ÕIS-i. Tagasiside küsitlustes osalemine on üliõpilastele kohustuslik, 2013/14 kevadsemestrist kitsendati õppeinfosüsteemis ligipääsu õppetöö tulemustele neile, kes pole tagasisidet saatnud. Tagasisidet antakse kõikide õppejõudude ja õppeainete kohta. Tagasisidet küsitakse semestri lõpus aga eelkõige konkreetse aine lõppedes.
SISU	Tagasiside koosneb kolmest peamisest teemast: Õppija enesehinnang (hinnang õppes osalemise kohta), õppeaine olulisus eriala ja/või arengu seisukohalt ning hinnang õppejõu asjatundlikkusele.
ANALÜÜSIMINE	Tagasiside analüüsimine toimub keskselt üle ülikooli. Kuna varasemalt on tagasisideküsitluses osalenute protsent olnud väga madal, pole saanud korralikult tulemuste analüüsi teostada.
AVALIKUSTAMINE	Tulemusi näevad akadeemia juhtkond, teaduskondade dekaanid, õppejõud, tudengitele seni veel nähtavad pole olnud, aga see on lähimas tulevikus plaanis.
ARVESTAMINE	Tudengite tagasisidet kasutatakse õppekavade arendamisel, õppetöö korralduses, õppejõudude valimisel, tagasisideuuringu korrigeerimisel, erinevates analüüsid. Tulemuste üle arutletakse erinevatel nõupidamistel.
MUU TAGASISIDE	VÕTA protsessi tagasiside.

EESTI MAAÜLIKOOL

NIMETUS	Õppeainete ja õppejõudude hindamine
EESMÄRK	<i>/info puudub/</i>
AEG JA MEETOD	Tagasisideküsitlused on valminud koostöös Tartu Ülikooliga – kasutatakse nii tehniliselt kui ka sisuliselt samu küsimustikke. Õpetamise ja õppeainete tagasisideküsitlus toimub igal semestril ÕISis. Õppeaineid peavad hindama kõik üliõpilased. Eksternidele, (välis)kõrgkooliõpilastele ja täiendusõppijatele on tagasiside andmine vabatahtlik. Kõik üliõpilased, va doktorandid, annavad tagasisidet vähemalt neljale õppeainele. Doktorantidel on kohustuslik hinnata üht õppeainet.
SISU	Küsimustik koosneb kolmest peamisest osast: üliõpilase eneseanalüüs, õppejõuga seotud küsimused ning üldised küsimused õppeaine kohta. Kokku on 12 küsimust.
ANALÜÜSIMINE	Huvigrupidelt ja sihtrühmadelt saadud tagasiside tulemuste analüüsi ja avalikustamist koordineerivad õppeosakonna, avatud ülikooli, teadus- ja arendusosakonna, personaliosakonna ja avalikkussuhete osakonna ning instituutide juhid. Analüüsi tulemused õpetamise kohta koondab aruandesse osakonnajuhataja, kelle koosseisu õppejõud kuulub ning esitab koondaruande osakonna kohta instituudi direktorile. Tagasiside küsimustikke analüüsitakse nii õppeosakonnas kui ka instituutides/osakondades.
AVALIKUSTAMINE	Tagasiside kokkuvõtet näevad kõik kasutajad, kes on ÕISi sisse loginud. Kokkuvõtet näidatakse koondina, vaba teksti väljadest on avalikud vaid vastused küsimusele „Mida soovite teada anda järgmisel semestril aines osalevatele üliõpilastele?“.
ARVESTAMINE	Tagasiside küsitluse analüüsi tulemusi õpetamise kohta kasutatakse arenguvestlusel, õppejõu õpetamise kvaliteedi parendamiseks ning õppeainete sisu ja vormi täiustamiseks.
MUU TAGASISIDE	Lõpetajate tagasiside (viimase aasta üliõpilastelt), VÕTA tagasisideküsitlused

EESTI MEREAKADEEMIA

NIMETUS	Õpetamise ja õppeainete tagasisideküsitlus
EESMÄRK	Arendada õpilaste/üliõpilaste eneseanalüüsioskusi; anda õppejõule õppeaine ja õpetamise arendamiseks tagasisidet; tuvastada õpetamise kitsaskohti ning kavandada otstarbekamalt õppekava ja õppetegevusega seotud arendustegevust; suunata ja kujundada õpetajate/õppejõudude ja õpilaste/üliõpilaste arusaama heast õpetamisest; saada infot õppe- ja personalitööd puudutavateks juhtimisotsusteks.
AEG JA MEETOD	Küsitlus korraldatakse kõigi õpilaste/üliõpilaste hulgas igal õppeaastal nende õppeainete kohta, mis lõpevad vastaval õppeaastal ning millel on õpingukavas fikseeritud toimumisajad, välja arvatud praktika, lõputöö ja -eksam. Tagasisidet tuleb anda vähemalt kahele õppeainele õppeaastas. Tagasisidet küsitakse enamasti elektrooniliselt õppeinfosüsteemi kaudu, kuid osaliselt ka paber kandjal. Aine ja õppejõu küsitlusi teostatakse iga semestri lõpus.
SISU	Küsitluses on kaks blokki: esimene õppeaine kohta, kus tuleb anda 5-pallisel skaalal hinnang 7-le väitele ning teine ainet andnud õppejõu kohta, kus tuleb samal skaalal hinnang anda 8le väitele. Kummagi bloki all on võimalus ka kommentaarideks ja nõuanneteks vabas vormis.
ANALÜÜSIMINE	Tagasisideküsitlusi ning küsitlustulemuste analüüsi õpetamise ja õppeaine ning õppekava kohta korraldab õppeosakond.
AVALIKUSTAMINE	Õpetamise ja õppeainete küsitluse valikvastustega küsimuste ja küsimuse, mis puudutab soovitusi tulevastele õppijatele, tulemused on kättesaadavad EMERA liikmeskonnale õppeinfosüsteemis vastava õppeaine ainekava lehel alates järgneva õppeaasta algusest ühe kuu möödudes. Avatud küsimuste tulemustega on võimalik tutvuda õppeainet õpetanud õppejõul, õppeaine juhtivõpetajal, õppekavajuhil, struktuuriüksuse juhil, õppeosakonna juhatajal, teaduskonna dekaanil, õppeprorektoril, rektoril, samuti kooli nõukogu liikmetel.
ARVESTAMINE	Õpetamise ja õppeaine tagasisideküsitluse tulemusi arvestab: õppejõud/õpetaja õppeaine õpetamise kvaliteedi parandamisel; õppekavajuht ja õppekavanõukogu õppekava sisehindamisel ja arendamisel; akadeemilise struktuuriüksuse juht õppejõu töö tulemuslikkuse hindamisel (sh õppejõu/õpetaja ametikohale sobivuse hindamisel, arenguveestlustel, õppejõudude/õpetajate täiendusõppe planeerimisel ning õppejõudude/õpetajate tunnustamisel).
MUU TAGASISIDE	Viimase aasta õpilaste/üliõpilaste (lõpetajate) tagasisideküsitlus õppekava kohta (sh õppekorralduse ja tugistruktuuride küsimused), vilistlaste tagasisideküsitlus ning tööandjate tagasisideküsitlus.

EESTI METODISTI KIRIKU TEOLOOGILINE SEMINAR

NIMETUS	Üliõpilaste hinnanguleht
EESMÄRK	Ainekavade täiustamine, töökorralduse parandamine ja tagasiside saamine
AEG JA MEETOD	Pärast õppeaine lõppemist jagatakse üliõpilastele tagasisidelehed ja nad tagastavad need täidetult dekaanile.
SISU	Hinnangulehel palutakse tudengil anda tagasisidet info ja õppekirjanduse kättesaadavuse, ainekursuste ülesehituse, sisu ja õppevormide ning õppejõu esituse kohta, samuti üliõpilase enesehinnangut saadud oskuste ja teadmiste rakendatavuse kohta.
ANALÜÜSIMINE	<i>/info puudub/</i>
AVALIKUSTAMINE	Tulemused avalikustatakse õppenõukogus, kus on ka üliõpilasesindus.
ARVESTAMINE	Tulemusi kasutatakse õppetöö parandamiseks, nende põhjal viiakse sisse vastavad muudatused.
MUU TAGASISIDE	<i>/info puudub/</i>

EESTI MUUSIKA- JA TEATRIAKADEEMIA

NIMETUS	Tagasiside õppejõududele ja õppeainetele
EESMÄRK	Anda õppejõule tagasisidet aine sisu, metoodika, ainekursuse korralduse kohta.
AEG JA MEETOD	Iga semestri lõpul elektrooniliselt läbi õppeinfosüsteemi.
SISU	Tudengitelt küsitakse tagasisidet õppe sisu, õppemetoodikate ning õppekorralduse kohta.
ANALÜÜSIMINE	Tagasisidet nii analüüsivad õppejõud ise kui ka osakonnajuhatajad.
AVALIKUSTAMINE	Õppejõud ja osakonnajuhatajad annavad saadud tagasiside kohta omakorda tagasisidet üliõpilastele.
ARVESTAMINE	Tagasisidet kasutavad õppejõud oma aine ja õppetöö arenduses ning akadeemia üldistes parendustegevustes ning sisendina arengukava koostamisel. Iga õppejõud kajastab saadud tagasiside põhjal oma parendusvaldkonnad atesteerimisdokumentides, kus näidatakse 4 aasta trendid.
MUU TAGASISIDE	Lõpetajate rahuloluküsitlus õpingute lõpus ning esmakursuslaste rahuloluküsitlus iga õppeaasta alguses.

ESTONIAN BUSINESS SCHOOL

NIMETUS	Tagasiside
EESMÄRK	Õppekvaliteedi tõstmine ning õppejõu enesearengu toetamine.
AEG JA MEETOD	Põhiline tagasisidekeskkond on loodud õppeinfosüsteemi. Tagasiside kogutakse kaks korda õppeaastas. Tudeng saab arvamust avaldada nende õppejõudude ja kursuste kohta, keda/mida konkreetne üliõpilane vastaval semestril kuulas. Õppeaine tagasiside avatakse viimase loengu kuupäeval ja on avatud eksamisesseiooni lõpuni. Tudeng näeb õppeaine eksami hinnet ja koondtulemust ÕISis peale seda, kui tagasiside õppeainele on kinnitatud.
SISU	Tagasiside ankeedis on õppeaine/õppejõu kohta 9 küsimust, millest kohustuslik on vaid üks - üldhinnang ainekursusele. Ülejäänud küsimustele vastamine, mis puudutavad kitsamalt kursuse esitust, materjale, õppejõu ettevalmistust jne, on vabatahtlik. Tudengil on võimalus lisada ka vabas vormis tekstilist tagasiside õppeaine/õppejõu kohta. Lisaks on tagasiside ankeedis küsimused EBSi tugisüsteemide kohta.
ANALÜÜSIMINE	Tagasiside kogumist korraldab ja tulemusi analüüsib programmihalduse osakond, kus tehakse tagasisidest kokkuvõtted õppetoolide lõikes, kes seda omakorda edasi analüüsivad ning omapoolse kokkuvõtte juhtkonnale esitavad.
AVALIKUSTAMINE	Tagasiside andmine on anonüümne. Õppejõud näeb talle antud hinnanguid kohe, kui tudeng on tagasiside kinnitanud. Õppejõud ei näe tagasiside andnud tudengi nime ega õpperühma. Õppejõud näeb lisaks ka ülejäänud oma õppetooli õppejõudude numbrilist tagasiside. Hiljemalt järgmise semestri keskel avalikustatakse ÕISis eelmise semestri tagasiside kokkuvõtte ja järeldused. Kokkuvõtte koostab õppe- ja arendusprorektor.
ARVESTAMINE	Tagasiside tulemused edastatakse rektorile, prorektoritele, õppetooli juhatajatele ja õppekava juhtidele. Õppetoolid analüüsivad tagasiside ja koostavad õppetooli aruande koos tegevusplaaniga. Üks kord õppeaastas toimuvad õppetoolidega nn arenguvestlused, kus analüüsitakse õppetoolide tagasiside aruannet ja tegevusplaani.
MUU TAGASISIDE	Õppekavade tagasiside kord õppeaastas viimaste kursuste tudengite seas ning lõpetamisprotsessi tagasiside kaks korda aastas lõputöö kaitsnud ja lõpueksami sooritanud tudengite seas. Küsitlused on vabatahtlikud.

EUROAKADEEMIA

NIMETUS	<i>/info puudub/</i>
EESMÄRK	<i>/info puudub/</i>
AEG JA MEETOD	Tagasisideküsitlusi viiakse läbi paber kandjal kord semestris.
SISU	Küsimustiku I osa käsitleb õppetöö korraldust, õppekava õppeaineid, struktuuri puudutavaid küsimusi ja ettepanekuid; samuti puudutavad mõningad küsimused eriala ja kõrgkooli valikut ning üliõpilase enda iseloomustust. Küsimustiku II osas hinnatakse semestril töötavat pedagoogilist personali.
ANALÜÜSIMINE	Tagasisideküsitluse tulemusi töödeldakse ja ülevaadet säilitatakse teaduskondades.
AVALIKUSTAMINE	Tagasiside tulemusi avalikustatakse ja levitatakse kooli juhtkonna seas, teaduskondade juhtkond edastab üliõpilastele andmeid kas suuliselt või kooli õppeinfosüsteemi kaudu.
ARVESTAMINE	Tulemusi kasutatakse õppekavade arenduses, õppe- ja töökorralduse parendamiseks, kõrgkooli arengus.
MUU TAGASISIDE	Vilistlaste küsitlus, mida teostatakse elektrooniliselt pidevalt läbi kooli kodulehe.

IT KOLLEDŽ

NIMETUS	Ainekursuste tagasisideküsitlused
EESMÄRK	Juhtimisotsuste tegemine ja seeläbi õppetöö kvaliteedi parendamine.
AEG JA MEETOD	Tagasisidet üliõpilastelt kogutakse õppeainete ja õppejõudude kohta iga semestri lõpus õppeinfosüsteemis. Ainekursuse küsitlusega on hõlmatud kõik üliõpilased vastavalt õppeainete deklareerimisele õppeinfosüsteemis.
SISU	<i>/info puudub/</i>
ANALÜÜSIMINE	Tagasisideküsitluste analüüsi viib läbi üldjuhul kvaliteedijuht või valdkonna eest vastutav töötaja.
AVALIKUSTAMINE	Tagasisideküsitluste ja muude analüüside tulemused avalikustatakse üldjuhul kõikidele töötajatele ligipääsetavas keskkonnas ja üliõpilastega seonduvad analüüsid edastatakse üliõpilasesindusele. Õppeinfosüsteemis teostatavate ainekursuste tagasiside on nähtav ainult ainet õpetavale õppejõule ja kvaliteedijuht koostab vajadusel tagasisideküsitluste alusel võrdleva analüüsi (valimisperioodi lõpul vm juhtudel). Lisaks on kirjutatud tagasiside põhjal artikleid kooli lehes, tunnustatakse õppejõude jms.
ARVESTAMINE	Ainekursuste tagasisideküsitluse tulemusi kasutab õppejõud õpetamise kvaliteedi tõstmiseks ning ainekursuse sisu ja vormi täiustamiseks. Õppejõudude küsitluse alusel koostab kvaliteedijuht õppejõududele antud hinnangute alusel „aasta õppejõu“ tiitli omistamiseks nominentide pingerea. „Aasta õppejõu“ tiitel omistatakse ühele õppejõule iga õppeaasta lõpus. Ainekursuste tagasiside, õpikeskkonna ja vilistlaste küsitluste alusel teeb kvaliteedijuht tulemuste koondaruande, mida arutatakse õppekavanõukogus muudatuste sisseviimiseks õppekavadesse ja erinevate valdkonnajuhtide nõupidamistel.
MUU TAGASISIDE	Üliõpilaste õpikeskkonna tagasiside; vilistlaste tagasiside; töötajate tagasisideküsitlused; muu tagasiside (sisseastujate avaldused, täiendusõppes osalejate küsitlused jms).

KAITSEVÄE ÜHENDATUD ÕPPEASUTUSED

NIMETUS	Õppeainete tagasiside küsitlus
EESMÄRK	Uurida õppurite rahulolu õppeaine läbiviimisega, et kaardistada õppuri vaade konkreetse õppeainega, laiemalt õppetööga ja õppekavaga seotud (p)arendustegevusteks.
AEG JA MEETOD	Õppeainete tagasiside küsitlus on veebipõhine struktureeritud ankeetküsitlus, mis toimub iga õppeaine lõppedes 3 nädala jooksul.
SISU	<i>/info puudub/</i>
ANALÜÜSIMINE	Õppeainete tagasisidet korraldab ja analüüsib kvaliteedispetsialist.
AVALIKUSTAMINE	Õppeaine tagasiside tulemusi tutvustatakse õppenõukogus, KVÜÕA üldkoosolekul, õppejõult-õppejõule seminaril. Aruanne kättesaadav kogu KVÜÕA isikkoosseisule võrgukettal.
ARVESTAMINE	Õppeaine tagasiside parendustegevuste elluviimise eest vastutab õppeosakonna ülem.
MUU TAGASISIDE	Sisseastujate uuring, õppurite rahulolu uuring (kord aastas), tagasiside praktika kohta, lõpu- ja magistritööde tagasisideküsitlus, vilistlasuuring. Rahuloluuuringu eesmärk on uurida õppurite rahulolu KVÜÕA tegevusvaldkondadega, et kavandada õppeprotsessi ja õpikeskkonnaga seotud parendustegevusi. Selle tulemusi tutvustatakse KVÜÕA üldkoosolekul ning aruanne on kättesaadav kogu KVÜÕA isikkoosseisule võrgukettal.

KÕRGEM USUTEADUSLIK SEMINAR

NIMETUS	Ainekursuste hindamine
EESMÄRK	Üliõpilaste tagasiside on üheks keskseks osaks õppetegevuse kvaliteedi tagamisel ning ainekursuste hindamine osa õppetöö kvaliteedi regulaarsest sisehindamisest.
AEG JA MEETOD	Ainekursuste hindamist teostatakse vahetult peale õppeaine lõppemist paber kandjal, see on kõigile kohustuslik (kes kohal on) ning hinnata tuleb kõiki kursuseid.
SISU	Tudengite tagasisidet küsitakse nii õppeainete üldise kontseptsiooni, läbiviimise, õppemeetodite kohta, aga ka loenguaegadest kinnipidamise kohta, õppeainete mahu ja sisu vastavuse kohta, õpiväljundite omandamise kohta.
ANALÜÜSIMINE	Õppetööd puudutava tagasiside analüüs kuulub õppetoolide pädevusse.
AVALIKUSTAMINE	Tulemused on siiani olnud avalikud pigem juhtkonnale ja õppejõududele. Kuna koolis nähakse hea tagasiside vahendina toimivat mentorsüsteemi, mille kaudu saavad tudengid ja õppejõud ka otse tagasisidet anda, pole nähtud siiani vajadust ainekursuste hindamisel saadud tagasisidet õppejõude kohta tudengitele avalikustada.
ARVESTAMINE	Üliõpilaste tagasisidest lähtutakse kvaliteedi parandamise mehhanismide väljatöötamisel ja rakendamisel. Õppetoolide juhatajad esitavad sügissemestri jooksul tagasiside põhjal õppeprorektorile aruande, mis sisaldab üldist hinnangut õppetoolis eelmise õppeaasta jooksul läbiviidud õppeainete, esile kerkinud probleemide ja muudatusettepanekute kohta.
MUU TAGASISIDE	Head sisulist tagasisidet üliõpilastelt saadakse lisaks ka mentorgruppidest, samuti toimib taoliste gruppide kaudu edukalt üliõpilase ja õppejõu omavaheline tagasiside andmine. Lisaks kogutakse tagasisidet üliõpilaste mobiilsusperioodi kohta pärast mobiilsusperioodi lõppu, samuti teostatakse üliõpilaste edasijõudmise ja lõpetamise analüüse.

LÄÄNE-VIRU RAKENDUSKÕRGKOO

NIMETUS	Hinnang ainekursusele
EESMÄRK	<i>/info puudub/</i>
AEG JA MEETOD	Elektrooniline küsitlus kaks korda aastas (veebuaris ja juunis).
SISU	<i>/info puudub/</i>
ANALÜÜSIMINE	Tagasiside läbiviimise eest vastutab kvaliteedijuht.
AVALIKUSTAMINE	Kõik tagasiside analüüsid ja indikaatorid dokumenteeritakse elektrooniliselt. Andmed on kättesaadavad siseveebis.
ARVESTAMINE	Parendustegevuste eest vastutavad õppetoolide juhatajad. Üliõpilaste tagasisidet (rahulolu õppetöö läbiviimisega, õpikeskkonnaga, üliõpilasesinduse tööga, nõustamisega, lõputöö koostamise protsessi ning juhendamise) kasutatakse indikaatorina kooli arengukava elluviimise hindamisel.
MUU TAGASISIDE	Hinnang õppetöö korraldusele ja õpikeskkonnale; hinnang praktika korraldusele; hinnang vastuvõtu korraldusele.

SISEKAITSEAKADEEMIA

NIMETUS	Ainete ja õppejõudude tagasiside
EESMÄRK	<i>/info puudub/</i>
AEG JA MEETOD	Ainete ja õppejõudude tagasisidet kogutakse läbi õppeinfosüsteemi keskkonna, kuhu on üles riputatud virtuaalne ankeetküsimustik. Küsitlus avatakse tavaliselt paar nädalat pärast semestri algust, tulenevalt õppeainete korrapäratutest algus- ja lõpuaegadest, et kadetid saaksid võimalikult värskest (pärast eksamit) hinnata nii õppejõudu kui ka iseennast õppeaine läbimisel. Õppeainete tagasisidet küsitakse nii sügis- kui kevadsemestril. Läbi kahe semestri vältavatele õppeainetele annavad üliõpilased tagasisidet kevadsemestril. Tagasiside andmise periood on umbes kolm kuud semestris.
SISU	Õppeainetele antav tagasiside on kahes blokis: hinnang õppejõu asjatundlikkusele (6 küsimust) ja hinnang õpiväljundite saavutamisele (5 küsimust).
AVALIKUSTAMINE	Tulemused saadetakse kolledžite direktoritele ning õppetoolide/keskuste juhtidele. Pärast iga õppeaastat valmib koondanalüüs, mis võtab kokku nii ainekursustele, praktikatele kui ka lõputöö koostamise protsessile antava tagasiside. Tulemusi esitletakse akadeemias avalikult ning need on leitavad SKA kodulehelt. Tagasiside tulemusi tutvustatakse näiteks õppekavaarenduse seminaridel. Plaanis on korraldada tagasisideseminarid ka õppuritele.
ARVESTAMINE	Tagasisideküsitluse tulemusi kasutatakse õppejõudude atesteerimisel, õppekavade/õppeplaanide koostamisel ja teistel õppekorraldust ning tudengite akadeemilist edukust puudutavate protsesside arendamisel. Tagasiside indikaatorid on ka arengukavas sees.
MUU TAGASISIDE	Praktikate tagasiside, tagasiside lõputöö kaitsmise protsessile ja koostöö juhendajaga. Lisaks tuleb aeg-ajalt ette ka teisi tagasisideküsitlusi (nt VÕTA protsess, füüsiline keskkond jne).

TALLINNA TEHNIKAKÕRGKOO

NIMETUS	Ainemonitooringud
EESMÄRK	Õppekvaliteedi parandamine. Saadav tagasiside võimaldab hinnata protsesside toimivust ja on üheks parendustegevuste suunamise aluseks, eesmärgiga võtta arvesse huvigruppide vajadusi ja ootusi.
AEG JA MEETOD	Elektrooniliselt õppeinfosüsteemis kaks korda aastas (sügis- ja kevadsemestril). Tagasiside andmine on tudengitele vabatahtlik. Tagasisidet saab anda nendele ainetele, mis teaduskonnad on ise vastaval semestril välja pakkunud (näiteks kui mõnel õppejõul on ees atesteerimine), enamasti 3 õppeainet iga rühma kohta. Iga õppejõud võib lisada omal soovil kuni kolm lisaküsimust.
SISU	Üliõpilaste tagasisidet küsitakse nii ainekursuste sisu kui ka õppejõudude oskuste ja meetodite kohta.
ANALÜÜSIMINE	<i>/info puudub/</i>
AVALIKUSTAMINE	Tulemused avaldatakse õppeinfosüsteemis, tudeng näeb hinnatud aine juures oma grupi tagasisidet ning õppejõud näeb enda aine tagasisidet. Dekaan näeb oma õppejõududele antud tagasisidet. Plaan on kooli kodulehele hakata üles panema tagasiside küsitluste koondkokkuvõtteid.
ARVESTAMINE	Ainemonitooringute tulemusi kasutavad õppejõud ainekursuste parendamisel; õppetoolide juhid, dekaanid ja keskuste juhid õppejõudude töö hindamisel ja õppekavade arendusel; atesteerimiskomisjon õppejõudude atesteerimisel.
MUU TAGASISIDE	Vastuvõtukorralduse ja sisseelamise küsitlus, õppetöö korralduse ja õpikeskkonna küsitlus, inseneripraktika küsitlus, lõputööde kirjutamise ja kaitsmise protsessi tagasisideküsitlus. Lisaks regulaarsetele küsitlustele saadakse tudengitelt tagasisidet ka vahetu suhtlemise ja kaasamise kaudu, moodustatakse teemakomisjone või töörühmi, et lahendada kerkinud probleeme.

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

NIMETUS	Tagasiside õppeainete, õpetavate õppejõudude ja õppekorralduse kohta
EESMÄRK	Õppetegevuse (sh. õppeainete ja õppejõudude) hindamine toimub eesmärgiga tagada õppetegevuse kvaliteet. Tagasiside võimaldab üliõpilastel anda õppejõule õppeaine arendamiseks sisendit, suunata tähelepanu õppetegevuse probleemsetele aspektidele ning olla seeläbi seotud õppekava ja õppetegevuse arendustegevustega.
AEG JA MEETOD	Tagasisidet kogutakse elektrooniliselt õppeinfosüsteemi kaudu.
SISU	<i>/Uus tagasisidekord on hetkel kinnitamisel/</i>
ANALÜÜSIMINE	<i>/info puudub/</i>
AVALIKUSTAMINE	Tagasiside tulemused on pärast küsitlusperioodi kättesaadavad õppeinfosüsteemis sisseloginud kasutajale.
ARVESTAMINE	<i>/info puudub/</i>
MUU TAGASISIDE	Tervikliku tagasisidesüsteemi moodustavad: sisseastujate fookusgrupi uuring, üliõpilaste rahulolu uuring, lõpetajate rahulolu uuring, nõustamisteenustega rahulolu uuring, hariduse kvaliteedi töögrupid, IT teenuste arendamine, välisüliõpilaste rahuloluuuring õppejõudude, õppeainete ja RSO tööga ning lõpetavate välistudengite fookusgrupid.

TALLINNA TERVISHOIU KÕRGKOO

NIMETUS	Õppeainete tagasiside küsitlus
EESMÄRK	Üliõpilaste ja õpilaste rahulolu väljaselgitamine õppeaine sisu ja läbiviimisega, õppeaine parendamisvõimaluste leidmine.
AEG JA MEETOD	Veebipõhine küsitlus õppeinfosüsteemis jooksvalt kogu õppeaasta kestel (peale iga õppeaine lõppu).
SISU	Õppeainete tagasisideküsitluses palutakse tudengite hinnanguid õpiväljundite saavutamisele, enda osalemisele õppetöös ning õppejõu oskustele ja teadmistele.
ANALÜÜSIMINE	Tagasiside küsitluse läbiviimise ja tulemuste avaldamise eest vastutab õppetöö spetsialist.
AVALIKUSTAMINE	Tulemused avaldatakse õppetoolide ja osakondade koosolekutel, arenguveestlustel ning õppeinfosüsteemis.
ARVESTAMINE	Parendusvaldkondade tegevuskava koostamise ja elluviimise eest tagasiside põhjal vastutab õppetooli/osakonna juhataja.
MUU TAGASISIDE	Vastuvõtu korralduse tagasiside, õppetöö korralduse ja õpikeskkonna hindamise küsitlus, lõpueksami/lõputöö korralduse tagasiside, raamatukogu tagasiside, vilistlaste tagasiside, välisõpingute korralduse tagasiside, avalikkusele suunatud tegevuste tagasiside.

TALLINNA ÜLIKOOL

NIMETUS	Õpetamise ja kursuste tagasiside
EESMÄRK	Saada üliõpilastelt (sh külalis-, välis- ja väliskülalisüliõpilastelt) infot õppejõu õpetamispädevuste ning õppekorralduse eeskirja järgmise kohta.
AEG JA MEETOD	Küsitlus toimub õppeinfosüsteemi vahendusel kord semestris. Üliõpilane peab vastama õpetamise ja kursuste tagasisideküsitluse kohustuslikule osale. Üliõpilasel ei ole võimalik registreeruda järgmise semestri kursustele enne küsitluse kohustuslikule osale vastamist. Üliõpilased, kelle poolt antavad hinnangud küsimustele on madalamad kui 3, lisavad hinnangule soovitatavalt kommentaari vastava küsimuse juurde. Numbrilisi hinnanguid ja nende juures olevaid kommentaare ei ole üliõpilasel pärast salvestamist võimalik muuta, kuid üliõpilasel on võimalus lisada täiendusi üldiste kommentaaride ja ettepanekute lahtrisse kogu küsitlusperioodi vältel.
SISU	Kohustuslike küsimuste osa moodustavad üleülikoolilised küsimused (kuni 6 küsimust) ning akadeemilise üksuse lisatud küsimused (kuni 2 küsimust). Vabatahtlike küsimuste osa (kuni 10 küsimust) koosneb ülikooli, akadeemilise üksuse või õppejõu poolt esitatud küsimustest.
ANALÜÜSIMINE	Tagasiside küsitlust korraldab õppeosakond koostöös akadeemiliste üksuste õppejuhtidega. Õppekava juht analüüsib kõiki õppekavasse kuuluvaid kursuseid ning õppejuht kõiki instituudi kursuseid.
AVALIKUSTAMINE	<p>Õpetamise ja kursuste tagasisideküsitluse vahetulemused on ÕISis kättesaadavad küsitluse toimumise perioodil, kuid lõpptulemused fikseeritakse küsitlusperioodi lõppedes.</p> <p>Küsitluse käigus kogutud andmed ja tulemused on täies mahus kättesaadavad rektorile, prorektoritele, akadeemilisele audiitorile, kvaliteedijuhile, üliõpilaskonna juhatusele, õppeosakonna juhatajale ning õpetamise ja kursuste tagasisidet korraldavale spetsialistile.</p> <p>Õpetamise ja kursuste tagasisideküsitluse käigus kogutud andmed ja tulemused on osaliselt kättesaadavad: õppejõule – tema poolt õpetatava(te) kursus(te) osas; õppekava juhile – kõigi küsitluse hetkel õppekaval õppivate üliõpilaste poolt läbitud kursuste osas; akadeemilise üksuse juhile ja õppejuhile – kõigi küsitluse hetkel üksuse õppekavadel õppivate üliõpilaste poolt läbitud kursuste osas.</p> <p>Üksuse üldise kokkuvõtte küsitlusest koostab õppejuht koostöös õppekava juhtidega. Õppejuht teeb kokkuvõtte kättesaadavaks ülikooli dokumendihaldussüsteemis ning edastab kokkuvõtte akadeemilise üksuse üliõpilasnõukogu liikmetele hiljemalt kaks kuud pärast küsitluse lõppu.</p>

ARVESTAMINE

Tulemusi kasutab õppejõud kursuse sisu ja enda õpetamispädevuste arendamiseks. Tulemusi kasutatakse ühtlasi õppekava arendamisel, õppejõudude ametikohtadele tagasivalimisel ja arenguestlustel.

Iga õppejõud tutvub küsitluse tulemustega tema kursuse osas, kavandab tegevused kursuse arendamiseks ning lisab need kommentaaridena ŌISI tagasisidesüsteemi vastava kursuse juurde. Küsimuste osas, mille keskmine on madala väärtusega (alla 3), on õppejõul kohustus lisada oma kommentaarid ja kavandavad tegevused kursuse vastava aspekti arendamiseks. Ōppejõu kommentaarid on kättesaadavad õppejuhile, õppekava juhile, akadeemilisele audiitorile ja üliõpilaskonna juhatusele.

Soovituslikult annab õppejõud esimeses loengus ülevaate kursuse sisu ja selle õpetamisega seotud muudatustest, mis tuginevad eelmise aasta tagasisidele.

Üldainete nimekirjade kinnitamise aluseks õppekomisjonis on eelneva perioodi tagasiside tulemused ning ülevaade tagasiside tulemuste analüüsi põhjal rakendatud meetmetest õppeainet kureerivas üksuses.

Õppekava juht arvestab tagasisideküsitluse tulemusi õppekava arendamise tegevuskava koostamisel. Tagasisideküsitluse tulemused ja selle põhjal formuleeritud tegevused õppekava arendamiseks on aluseks õppekava nõukogule, kes annab hinnangu õppekavale ja teeb ettepanekuid õppekava arendamiseks.

MUU TAGASISIDE

Vilistlaste tagasiside (kahes etapis), praktika tagasiside, õppekorralduse tagasiside, väliskülalisüliõpilaste tagasiside, ülikooliga kohanemise tagasisideküsitlus esmakursuslastele.

TARTU KÕRGEM KUNSTIKOOL

NIMETUS	Õppeainete tagasiside
EESMÄRK	Õppeainete arendamine
AEG JA MEETOD	Õppeainete tagasisideküsitlusi teostatakse üks kord semestris vastavas küsitluskeskkonnas. Tagasiside andmine on vabatahtlik ning igal semestril valitakse välja teatud ained, mille kohta tagasisidet küsitakse (lähtudes nii osakondade vajadustest kui ka tudengite jooksvast tagasisidest õppetöö kohta). Lisaks küsitakse tagasisidet nende õppejõudude kohta, kes on uued ja kellel seisavad ees valimised (ka valimistel vaadatakse tudengite tagasisidet). Laiem eesmärk on, et iga õppeaine kohta oleks vähemalt korra kolme aasta jooksul tagasisidet kogutud.
SISU	Õppeaine tagasisideküsitlus koosneb kolmest põhilisest osast: hinnang ainekursusele, hinnang õppejõule, hinnang iseendale õppijana. Lisaks küsitakse tudengite ettepanekuid ainekursuse arendamiseks.
ANALÜÜSIMINE	<i>/info puudub/</i>
AVALIKUSTAMINE	Tagasisideküsitluste aruanded ja analüüsid avalikustatakse nii töötajatele kui ka üliõpilastele. Küsitluste kokkuvõtted on kättesaadavad veebikeskkonnas, lisaks on kokkuvõtteid tutvustatud ka infokirjades, koosolekutel jne.
ARVESTAMINE	Erinevate sihtgruppide tagasiside on sisendiks olukorra hindamisele ning vajadusel ka parendustegevuste planeerimisele. Õppeainete tagasisidet kasutataksegi seatud eesmärgi täitmiseks.
MUU TAGASISIDE	Üliõpilaste tagasiside kogumine toimub lisaks regulaarsetele küsitlustele ka erinevate kohtumiste ja igapäevasuhtluse kaudu. Regulaarsete küsitlustega kogutakse tagasisidet nii õppekeskkonna, õppetöö korralduse, õppeainete, vastuvõtu korralduse, lõputööde juhendamise, VÕTA kui ka näiteks osakondade kohta, samuti vilistlaste tagasisidet. Tagasisidet kogutakse ka osakonnasisestel kohtumistel ning üliõpilasesinduse korraldatud rektori teeõhtutel. Igapäevasuhtluses kogutakse tagasisidet peamiselt õppejõudude, osakondade ning õppeosakonna kaudu.

TARTU TERVISHOIU KÕRGKOOLO

NIMETUS	Tagasiside õpetamisele ja õppimisele
EESMÄRK	Õpetamise kvaliteedi parendamine
AEG JA MEETOD	Tagasisidet kogutakse kõikide õppeainete lõppedes õppeinfosüsteemi vahendusel ning tagasiside andmine on vabatahtlik.
SISU	<i>/info puudub/</i>
ANALÜÜSIMINE	<i>/info puudub/</i>
AVALIKUSTAMINE	Õpetamise ja õppimise tagasiside tulemused avaldatakse üldistatult kõrgkooli veebiajakirjas. Kõiki tulemusi näeb õppejõud ja tema otsene juht. Tudengeid teavitatakse ka infotundides sellest, mis on tagasiside tulemusel koolis muutunud.
ARVESTAMINE	Õppimise ja õpetamise tagasisidet kasutatakse õppejõu arengu planeerimisel arenguevestluse käigus. Juhul kui on väga kriitilised tulemused, siis varem.
MUU TAGASISIDE	Tagasiside sisseastumise protsessile, mida küsitakse esmakursuslastelt eesmärgiga parendada kõrgkooli turunduskanaleid ja vastuvõtu protsessi ning võrrelda teiste kõrgkoolidega. Rahuloluküsitlus õpikeskkonna ja õppetöö korralduse kohta on kõikidele tudengitele iga aasta novembris ning selle eesmärk on õpikeskkonna ja õppetöö parendamine.

TARTU ÜLIKOOL

NIMETUS	Õpetamise ja õppeainete tagasisideküsitlus
EESMÄRK	Õpetamise ja õppeainete tagasisideküsitluse eesmärk on arendada üliõpilaste eneseanalüüsi oskusi; anda õppejõule õppeaine arendamiseks tagasisidet; tuvastada õpetamise kitsaskohti ning kavandada otstarbekamalt õppekava ja õppetegevusega seotud arendustegevust; suunata ja kujundada üliõpilaste ja õppejõudude arusaama heast õpetamisest; saada infot õppe- ja personalitööd puudutavateks otsusteks.
AEG JA MEETOD	<p>Õppeaine avaneb hindamiseks üldjuhul kaks nädalat enne esimest õppeinfosüsteemi tunniplaani märgitud eksami/arvestusetundi ning ainetele on võimalik tagasisidet anda kuni uue semestri alguseni. Iga üliõpilane peab hindama esitatud nimekirjast vähemalt nelja (doktoriõppes ühte) õppeainet. Küsimustik koosneb 12 küsimusest, millest valikvastustega küsimustele vastamine on kohustuslik. Lisaks on iga valikvastust võimalik kommenteerida või põhjendada. Küsimustik loetakse täidetuks, kui vastatud on kõigile kolmes osas kajastuvatele kohustuslikele küsimustele. Iga ainekava juures peab valima hindamiseks vähemalt ühe õppejõu. Soovi korral võib hinnata ka mitut õppejõudu. Hinnata ei ole võimalik praktika aineid, lõputöö ja -eksami aineid ja arstiteaduskonna kompleksaineid. Viimaste korral on võimalik hinnata kompleksaine alamaineid.</p> <p>Ankeedi täitmine on anonüümne. Kõik vastused salvestatakse isikustamata kujul, mistõttu pole õppejõul/struktuuriüksuse juhil/programmijuhil võimalik seostada antud vastust isikuga.</p>
SISU	Küsimustik koosneb ainega seotult kolmest osast: üliõpilase eneseanalüüs, õppejõuga seotud küsimused ja õppeainega seotud küsimused.
ANALÜÜSIMINE	Iga teaduskond analüüsib saadud tagasisidet (nii ainete kui instituutide lõikes) ning kirjutab sellest kokkuvõtte ning edastab selle õppeosakonnale, kus analüüsitakse tagasisidet teaduskondade lõikes ning tehakse sellest kokkuvõtte.
AVALIKUSTAMINE	Küsitluse valikvastustega küsimuste tulemusi ja soovitusi tulevastele õppijatele (vastused küsimusele: "Mida Te ütleksite selle õppeaine kohta tulevastele õppijatele?") näevad üldistatud kujul kõik TÜ liikmed järgmisest semestrist ÕISis vastava õppeaine vastava ainekava lehel. Küsimustiku tulemused (ka tekstiväljale lisatud vastused) on kättesaadavad vastavale õppejõule ning tema vahetule töökorraldajale (osakonna/instituudi/kliiniku juhatajale, õppeprodekaanile/prodekaanile, dekaanile/kolledži direktorile). Tulemusi arutab ka teaduskonna/kolledži nõukogu igal semestril ning esitab arutelu tulemused aruandena õppeprorektorile, mis saavad samuti olema nähtavad ÕISis.

ARVESTAMINE

Õpetamise ja õppeaine tagasisideküsitluse tulemusi arvestab õppejõud õppeaine õpetamise kvaliteedi parandamisel; programmijuht ja programminõukogu õppekava sisehindamisel ja arendamisel; akadeemilise struktuuriüksuse juht õppejõu töö tulemuslikkuse hindamisel, sh õppejõu või teadustöötaja ametikohale sobivuse hindamisel, arenguestlustel, õppejõudude täiendusõppe planeerimisel ning õppejõudude tunnustamisel; õppeosakond aasta õppejõu auhinna saajate määramisel.

MUU TAGASISIDE

Esimese aasta üliõpilaste tagasiside, viimase aasta üliõpilaste tagasiside (mõlemad vabatahtlikud).

VÕRUMAA KUTSEHARIDUSKESKUS

NIMETUS	Ainekursuste hindamine
EESMÄRK	Ainekursuste hindamisega saadavad õppijate hinnangud, kommentaarid ja ettepanekud aitavad õppekavade arendamisel, probleemide ja kitsaskohtade lahendamisel. Õpilaste tagasiside on osa laiemast kooli sisehindamise süsteemist, mille eesmärk on tagada õppurite arengut toetavate tingimuste arendamine ja kooli järjepidev areng, selgitades välja kooli tegevuse tugevused ning parendusvaldkonnad.
AEG JA MEETOD	Õppimise ja õpetamise tagasiside viiakse läbi iga õppeaine või mooduli lõppedes. Infrastruktuuriga rahulolu küsitlus viiakse läbi iga nelja aasta tagant.
SISU	Ainekursuste hindamine koosneb kahest osast: A-osas tuleb tudengitel hinnata esitatud 14 ainekursusega seotud väidet (sealhulgas õppejõu esituse, õppekorralduse ning tudengi enda panuse kohta), B-osas tuleb anda ainekursusele üldhinnang ning vabatahtlikult võib lisada ka kommentaare aine kohta vabade vastustena.
ANALÜÜSIMINE	<i>/info puudub/</i>
AVALIKUSTAMINE	Tulemuste kokkuvõtte on nähtav kooli infosüsteemis, individuaalselt saavad õppejõud koondtagasiside õppeaasta lõpus ja samuti saavad kõik alati vaadata oma tulemusi. Õppeaasta viimasel õppenõukogul tehakse saadud tulemuste analüüs. Sisehindamise põhimõtted: Tagasiside saavad kõik huvipooled, kes on osalenud sisehindamise läbiviimisel: kooli pidaja; Kutseõpetajad ning personal õppenõukogus ja/või töökoosolekul; nõukogu liikmed nõukogu koosolekul; lapsevanemad kooli lastevanemate üldkoosolekul; õppurid kooli kogunemistel. Sisehindamine loob võimalused huvipoolte rahulolu tagamiseks. Sisehindamise nõustamise tagasiside aruanne on kättesaadav kooli infosüsteemis.
ARVESTAMINE	Sisehindamise tulemused on aluseks kooli eesmärkide planeerimisel ja juhtimisotsuste vastuvõtmisel. Ainekursuste hindamisel antud hinnanguid on võimalik arvestada õppekavade arendamisel, ainekaartide täiendamisel, õppematerjalide valikul, õpetajate koolituste planeerimisel, õppeprotsessi graafiku planeerimisel, tunniplaani koostamisel ning õpetajate poolt oma iga-aastase töökokkuvõtte ja arenguvestluse koostamisel.
MUU TAGASISIDE	Infrastruktuuriga rahulolu küsitlused kord nelja aasta jooksul.

4. Üliõpilaste tagasiside head praktikad ja olulisemad õppetunnid kolme kõrgkooli näitel

Järgnevalt on kirjeldatud kolmes kõrgkoolis – Tartu Ülikoolis, Estonian Business School'is ning Tallinna Tehnikakõrgkoolis – peamised tähelepanu vajavad teemad üliõpilaste tagasiside kogumisel (peamiselt õppeainete ja õppejõudude kohta) ja sellega arvestamisel kõrgkooli otsustusprotsessides. Analüüs tugineb kolmes kõrgkoolis teostatud intervjuude tulemustele ning käsitletavat alateemat tulenevad nii loodud analüüsiraamistikust kui ka intervjueritud ekspertide hinnangutest. Iga alateema puhul on võimalusel esitatud nii parimad praktikad kui ka olulisemad probleemkohad nimetatud kolme kõrgkooli kogemusele toetudes.

Tagasiside kogumise aeg ja meetod

Tagasisideküsitluse koostamise puhul on kesksel kohal selle **ülesehitus**. Kõikides vaadeldavates koolides peetakse oluliseks küsimustiku optimaalset pikkust ning asjakohasust – tuleb põhjalikult läbi mõelda, mida on eesmärkidest lähtudes mõistlik küsida ning kuidas teha seda selliselt, et hinnangud annaksid sisendi eesmärgipäraseks kasutamiseks. Tähelepanu tuleneb pöörata ühtsete mõistete süsteemi loomisele ning selle sarnasele mõistmisele ja kasutamisele erinevate struktuuriüksuste vahel. Küsimustiku asjakohasuse tagamiseks tuleks seda kindlasti erinevate sihtgruppide peal piloteerida. Näiteks Tartu Ülikoolis lühendati hiljuti oluliselt küsimustiku pikkust, lisati rohkem avatud küsimusi ning muudeti ka küsimuste järjestust. Kui varasemalt olid avatud vastustega küsimused küsimustiku lõpus, siis praeguses küsitluses on võimalik iga numbrilise hinde järel oma hinnangut ka vabas vormis kommenteerida. Uut küsimustikku piloteeriti ning võeti kasutusele ning tehtud muutuste tulemusel on intervjueritute sõnul näiteks avatud küsimustele vastamine mitmekordistunud.

Üheks oluliseks osaks tagasiside küsimisel peetakse **küsimustiku paindlikkust** – seda, kas õppejõud (või teised osapooled) saavad omalt poolt küsimusi juurde lisada või mitte. Näiteks Tartu Ülikoolis hetkel õppejõud küsimusi lisada ei saa, mille plusspool on küsimustiku pikkuse hoidmine optimaalsena, et suurendada tudengite vastamise tõenäosust. Siiski leidsid intervjueritud osapooled, et ideaalis võiks õppejõududel või programmijuhtidel selline võimalus olla, kuigi teisalt võivad õppejõud enda jaoks olulisi küsimusi tudengitelt ka õppeaine käigus jooksvalt küsida või reflekteerides ühiselt arutleda. Tallinna Tehnikakõrgkoolis on õppejõududel võimalus lisada omalt poolt kolm lisaküsimust ning intervjueritavate hinnangul on see tõstnud ka õppejõudude motivatsiooni tagasisidet küsida ning selle tulemusi kasutada.

Kõrgkoolides on erinevaid lähenemisi pälvinud ka **vastamisperioodi optimaalne aeg ja pikkus**. Tudengid soovivad ühelt poolt, et vastamisperiood oleks võimalikult pikk, õppejõud teisalt tahaks vajaliku info kiirelt kätte saada. Kui tagasisidet kogutakse peale semestri lõppu, ei ole selle põhjal võimalik teha jooksvalt täiendusi, et ka hetkel vastavat ainet õppivad tudengeid need parendused puudutaks. Kui tudengitel on võimalik tagasisidet anda veel ka järgmise semestri alguses, on õppejõududel keerulisem selle uue semestri aine juures muudatusi hakata tegema. Seepärast on kõrgkoolid osaliselt liikunud selles suunas, et üliõpilastelt koguda tagasiside võimalikult kiirelt ning lühikese perioodi jooksul. Teisalt nähakse selles kiirustamise ohtu tagasiside objektiivsusele, sest

tudengitel pole olnud võimalik rahulikult reflekteerida ning mõtteid koguda. Ühe arendusideena kõlas intervjuudes ka tagasiside kogumine jooksvalt läbi semestri.

Ülekoollised keskselt korraldatavad tagasisideküsitlused pole ainus viis, kuidas kõrgkoolid tudengitelt tagasisidet koguvad. Kuna suuremate kõrgkoolide struktuuriüksused võivad olla väga erinevad ning ühe jaoks olulised teemad ei pruugi olla hetkel teise jaoks aktuaalsed, kogutakse vahel **struktuuriüksuste tasandil eraldi spetsiifilisemat tagasisidet**. Näiteks Tartu Ülikoolis on arstiteaduskonnal põhjalik tagasisideküsitlus, mille põhjal on tehtud nii märkimisväärseid õppekavamuudatusi kui ka motiveeritud positiivse tagasiside saanud õppejõude tunnustamise kaudu nt auhindu jagades. Ka sotsiaal- ja haridusteaduskonna mõned instituudid ja üksused on eraldi tagasisidet kogunud, samuti on seda teinud mõned programmijuhid oma õppekava raames.

Oluliseks peetakse kõikides vaadeldud kõrgkoolides **suulist ja jooksvat tagasiside küsimist** ja selle üle arutlemist õppejõudude - üliõpilaste vahel. Mõned õppejõud lähenevad tagasiside kogumisele süsteemselt, olles integreerinud selle oma ainekursuse lahutamatuks osaks. Näiteks lõpetades ainekursuseid ühise vestlusringiga või paludes täita kirjalikult mõne ankeedi. EBS-is näiteks korraldatakse magistriõppes ümarlaudu, et arutada esilekerkinud probleeme kui ka lahendusvõimalusi. Seejuures peetakse oluliseks, et suulise tagasiside puhul hoitakse vestlus aine- või teemakeskne ja konstruktiivne ning ei laskutaks isiklikule tasandile. Intervjueeritud õppejõudude hinnangul ei ole tagasiside kogumise rakendamisel keeruline panna üliõpilasi kriitiliselt mõtlema ning oma hinnanguid edastama ja argumenteerima. Eesmärk saavutatakse üliõpilastes vastavasisulisel harjumuse ja hoiakute kujundamise kaudu. Näiteks õpingute või aine alguses tagasiside kogumise eesmärki ja vajalikkust selgitades, samuti julgustades üliõpilasi oma arvamust välja ütlemas. Intervjueeritud õppejõud tõid välja, et taolistest suulise tagasiside ringidest saavad nad palju olulisemaid ja kasulikumaid soovitusi oma töö parendamiseks ametliku ülekoollise tagasisideküsitlusega võrreldes, sest nii on võimalik vajadusel küsida täiendavat ja täpsustavat infot. Kuna intervjueeritute sõnul üliõpilased sageli kardavad õppeinfosüsteemis antud tagasiside puhul anonüümsuse kadumist, on mitmed õppejõud ka pakkunud võimalust või käinud välja idee koguda **tagasisidet paberkanalil** viimases loengus või seminaris. See töötab hästi muuhulgas seetõttu, et suurendab nii vastamisaktiivsust kui ka tagasiside kvaliteeti, kuivõrd kõik on tudengitel veel värskest meeles.

Huvitav näide veel ühest võimalusest üliõpilastelt tagasisidet saada nii õppeainetele kui ka õppekorraldusele tuleb Tallinna Tehnikakõrgkoolist, kus ühe õppejõu eestvedamisel pilootprojektina on üliõpilased hakanud oma **õppetööle kuluvat aega mõõtma**. See tähendab, et nad jälgivad ja märgivad üles, kuivõrd palju aega kulub neil ühe õppeaine raames auditoorsele tööle, seminaridele, iseseisvale õppimisele ning esitavad selle aine lõpus õppejõule, kes saab seeläbi võrdleva ülevaate sellest, kui palju on tema õppeaine raames ette nähtud tööd (ainepunktide näol) ning kui mahukas see aine tudengitele keskmiselt tegelikult on. Sellest lähtuvalt on võimalik nii õppejõul kui ka õppekavajuhtidel õppeainete töömahte üle vaadata. Samal ajal õpivad üliõpilased paremini oma aega juhtima ja planeerima.

Üliõpilaste motivatsioon tagasiside jagamiseks

Keskseks küsimuseks tagasiside kogumisel on intervjueeritute sõnul olnud ka selle **kohustuslikkus või vabatahtlikkus**. Tartu Ülikoolis on igal üliõpilasel kohustuslik hinnata vähemalt nelja õppeainet semestris ning enne pole võimalik järgmise semestri ainetele registreeruda, kui kohustus on täidetud. EBS-is on kohustuslik anda tagasisidet kõikide semestril läbitud ainete kohta, vastasel juhul pole

tudengil võimalik näha jooksva semestri ainete eksamitulemusi. Tallinna Tehnikakõrgkoolis on tagasiside andmine vabatahtlik ning tagasisidet saab anda vaid valitud õppeainetele, siiski on mõned õppejõud teinud oma aine hindamise kohustuslikuks, muutes näiteks tagasiside andmise üheks tingimuseks aine läbimisel.

Tartu Ülikooli puhul, kus hinnata tuleb vähemalt nelja õppeainet semestris, peetakse positiivseks seda, et õppijatel on rohkem võimalusi valida, millistele ainetele tagasisidet anda ning seeläbi on suurem ka võimalus, et tagasiside tuleb läbimõeldult. Negatiivsemaks peetakse samas asjaolu, et mõni õppeaine või õppejõud võib saada väga vähe tagasisidet, kui üldse. Seda eriti õppeainete puhul, kus on vähe osalejaid. Ühe võimalusena on välja käidud idee muuta tagasiside andmine kohustuslikuks nende õppeainete puhul, kus on näiteks alla 10 osaleja. EBS-is on kohustuslik iga õppeaine kohta vastata vaid ühele küsimusele – anda hinnang õppeainele 7-palli skaalal – ning ülejäänud küsimused, sealhulgas tekstilise tagasiside andmine, on vabatahtlikud. Taolise vabatahtlikkuse tugevuseks peetakse üliõpilaste vastamist pigem läbimõeldult, kui juhuslikult, sest kohustuse puudumisele vaatamata on nad leidnud siiski põhjuse oma hinnangute avaldamiseks. Kohustuslike küsimuste puhul tõid mitmed intervjueeritud välja võimaluse, et üliõpilased võivad vastata huupi ning see tekitab tagasiside tulemustesse valeinformatsiooni. EBS-is on proovitud erinevaid variante –kohustuslikku tagasisidet täies ulatuses, vabatahtlikku tagasisidet täies ulatuses, auhindade loosimist tagasiside jagajate vahel, õppematerjalide nägemise piiramist üliõpilaste seas ja muud. Praegune süsteem ei pruugi intervjueeritute sõnul ka kõige ideaalsem olla, kuid toimib hetkel eesmärki silmas pidades hästi.

Tagasiside küsimise vormiliste ja meetodiliste aspektide kõrval on alati küsimus, **kuidas suurendada üliõpilaste vastamisaktiivsust ja vastuste kvaliteeti**. Siinjuures mängib rolli, kuidas tekitada üliõpilastes harjumust õppimisest ja õpetamisest kriitiliselt mõelda ning selle kohta tagasisidet jagada. Kõrgkoolide õppeosakondades ning õppejõudude poolt tunnetatakse pigem, et üliõpilastele on tagasiside andmiseks mitmekülgsed võimalused loodud, kuid pigem tudengid ise pole hinnangute jagamisest huvitatud ning õpingute käigus see huvi aina väheneb.

Tartu Ülikoolis on õppeosakonna poolt koostatud üliõpilastele **tagasiside andmise hea tava**⁴, mis kirjeldab ja annab näpunäiteid, kuidas tagasisidet konstruktiivselt anda nii, et ka õppejõul sellest tagasisidest reaalselt kasu võiks olla. Samuti tuletatakse selles näiteks meelde, et oodatud on ka positiivsed kommentaarid ja õppejõudude kiitmine, mitte ainult probleemide välja toomine. Intervjuude raames rõhutati ühe ideena vajadust soodustada kohe õpingute algusest peale rohkem üliõpilaste omavahelisi kontakte, meeskonnatunnetuse ja rühmavaimu tekkimist, mis seeläbi võiks suurendada ka vastutustunnet õppimise ja õpetamise kvaliteedi tõstmisel. Samuti võiks see motiveerida üliõpilasi rohkem jagama oma kogemusi tulevaste tudengitega tagasiside kaudu. Teise ideena jäi intervjuudest kõlama võimalus, et üliõpilased hakkaksid rohkem väärtustama tagasiside andmist ja küsimustele vastamist, kui neil endal oleks kogemus taoliste küsitluste teostamisel. Ehk anda üliõpilastele varakult koolitööna ülesanne ise mõni (tagasiside)küsitlus ellu viia, selleks vastajaid leida ja motiveerida – see võiks aidata paremini mõista iga vastaja panuse ja vastuse olulisust ning motiveerida ka ise teistes küsitlustes rohkem osalema. Samuti nähakse võimalusena üliõpilaste vastamisaktiivsuse suurendamisel harjutada neid jooksvalt tagasisidet andma ka väljaspool regulaarseid ja ametlikke küsitlusi.

⁴ Saadaval Tartu Ülikooli veebilehel: <http://www.ut.ee/et/oppimine/tagasiside-andmise-hea-tava>

Ühe olulise takistusena üliõpilaste vastamisaktiivsuse suurendamisel toodi intervjuudes välja **tudengite hirmud selle ees, et nende tagasiside pole anonüümne**. Kuna tagasiside andmiseks tuleb kasutada õppeinfosüsteemi, kuhu logitakse sisse oma kasutajanimega, kardetakse näiteks, et antavad negatiivsed hinnangud jõuavad siiski nimeliselt õppejõududeni ning mõjutavad seeläbi tudengi õppetulemusi. Intervjueeritute sõnul on taolised hirmud põhjendamatud, kuivõrd tagasiside kogumine on nende hinnangul alati olnud anonüümne ning ühtegi juhtumit info lekkimisest neile teadaolevalt toimunud ei ole. Koolides on ette tulnud ka erandolukordi, kus üliõpilased pöörduvad õppeosakonna poole palvega anda tagasisidet hoopis paberkandjal, mitte elektrooniliselt, et seeläbi vähendada riski kaotada anonüümsus. Teisalt toodi intervjuudes esile ka tavapärastena olukordi, kus tudengid tegelikult ei karda esilekerkinud probleeme avalikult oma nime ja näoga välja tuua ja kommenteerida. Teisalt võib aga anonüümsus tekitada olukorra, kus tudengitel kaob vastutus oma sõnade eest ning sarnaselt anonüümsete netikommentaatoritega võimendub negatiivne tagasiside liigselt üle.

Üliõpilaste vähese motivatsiooni põhjusena tunnetatakse ka asjaolu, et **üldiselt tudeng tõenäoliselt ei jälgi, kuidas antud tagasisidet kõrgkoolis arvestatakse** ning kas sellest midagi muutub. Lisaks, kui ka teatud muudatusi õppetöös nähakse, ei pruugi üliõpilased seda muutust osata siduda enda poolt antud tagasisidega. Osaliselt võib tegemist olla kommunikatsiooniprobleemiga – erinevad kõrgkooli osapooled ei ole osanud tagasiside kasutamise info arvestamist muudatuste tegemisel tavatudengini viia. Peamist rolli tudengite teavitamisel tagasiside kasutamisest kõrgkoolides nähakse nii õppejõududel, struktuuriüksustel kui ka üliõpilasesindustel. Intervjuude käigus toodi välja Tartu Tervishoiu Kõrgkooli kui head näidet üliõpilaste motiveerimisest tagasiside põhjal tehtud muudatuste teadvustamise kaudu – seal saadetakse tudengitele koos tagasisides osalemise kutsega ka lühike kokkuvõtte eelmise tagasisideküsitluse tulemustest ning sellest, kuidas nende ettepanekutega arvestatud on.

Intervjueeritud kõrgkoolides on **õppejõudude ülesanne informeerida tudengeid** tagasiside kasutamise protsessist ning kutsuda neid oma ainekursuse lõpul üles tagasisidet jagama. Samuti selgitada üliõpilastele nende tagasiside tähtsust õppejõu jaoks ning peegeldada uue õppeaine algul ka olulisemaid muudatusi, mida üliõpilaste tagasisidele tuginedes tehtud on. Õppejõududel on võtmeroll üliõpilastes kriitilise mõtlemise harjumuse kujundamisel ja konstruktiivse tagasiside jagamise oskuse arendamisel. Kuigi kõikides vaadeldud kõrgkoolides käib tagasisideküsitluse korraldamine kesksel tasandil, nähakse olulist rolli teaduskondade või teiste struktuuriüksuste inimestel, samuti õppekavajuhritel tagasisidesüsteemi protsessides, eelkõige üliõpilaste teavitamisel ja motiveerimisel. Tallinna Tehnikakõrgkoolis kasutatakse rühmavanemate abi tagasisideküsitluse levitamisel ning selle tulemustest teavitamisel.

Kõikides vaadeldud kõrgkoolides peetakse oluliseks **partnerlust üliõpilasesindustega** tagasisidesüsteemi edukaks rakenduseks. Eelkõige nähakse üliõpilasesindustel olulist rolli tudengite vastamisaktiivsuse suurendamisel ning tagasiside kvaliteedi tõstmisel läbi tudengite teavitamise nii tagasiside vajalikkuse kui ka tulemuslikkuse kohta. Üliõpilasesinduste väärtuslikkust tagasiside kogumisest ja tulemustest teavitamise osas partnerina tõstab ka see, et läbi erinevate kõrgkooli otsustusprotsessides osalemise on nad tagasiside tulemuste ja nende arvestamisega väga hästi kursis.

Üliõpilasesinduste partnerluse kohta tagasisidesüsteemide rakendamise juures on Eesti kõrgkoolides mitmeid häid näiteid. Tartu Ülikooli puhul toodi kõikides intervjuudes välja sealse üliõpilasesinduse kesksel rollil nii tagasisidesüsteemi reformimisel, üliõpilaste motiveerimisel kui ka oma volituste piires tagamises, et tagasiside tulemustega kõrgkooli otsustusprotsessides ka arvestatakse. Tartu Ülikooli üliõpilasesinduse saavutuseks peetakse seda, et üliõpilaste tagasisidest on kõrgkoolis rohkem ja

tõsisemalt rääkima hakatud ning see on nii tudengite kui ka õppejõudude seas varasemaga võrreldes populaarsemaks ja tähtsustatumaks saamas.

Kuna üliõpilaste esindajad on kaasatud kõrgkoolide otsustusprotsessidesse, on nende jaoks tagasisideküsitluse teavitustöö kõrval oluliseks rolliks ka ise olla tudengite tagasiside koguja ja vahendaja. Näiteks EBS-i üliõpilasesindus kogub jooksvalt tudengite tagasisidet, olles regulaarne vahenduskanal, kuhu tudeng võib alati tulla ja rääkida kerkinud probleemidest kõrgkoolis. Üliõpilasesindus kogub tagasiside kokku ning koostab selle põhjal iga-aastase omapoolse aruande.

Tallinna Tehnikakõrgkoolis on oluliseks tagasiside kogumise ja vahendamise lülis rühmavanemad, kes on teiste tudengitega pidevalt ja vahetult kontaktis ning saavad seeläbi tagada vajaliku info jõudmise üliõpilasteni. Samuti on sealse üliõpilasesinduse liikmed käinud ka individuaalselt tudengitele meelde tuletamas, et nad tagasisideküsitluses osaleksid ning plaanivad ka aktiivsemat teavitustööd.

Hea praktikana võib välja tuua veel Tartu Ülikooli üliõpilaste algatuse, mille raames uuriti erinevatelt kõrgkooli osapooltelt intervjuude käigus, kuidas üliõpilastelt küsitud tagasisidet otsustusprotsessides on kasutatud ja arvestatud. Uuringu tulemusi on aktiivselt nii üliõpilaskonna kui ka õppejõudude seas levitatud, et tõsta nende teadlikkust tagasiside olulisusest ja arvestamisest õppetöö arendamisel.

Tagasiside tõlgendamine ja arvestamine

Ühe murekohana tudengitelt saadud tagasiside kasutamisel töid intervjueritud eksperdid esile **tagasiside tõlgendamise**. Kuna enamasti on kõrgkoolide praktikas tudengitele kohustuslik anda numbrilist tagasisidet ning vabade vastustega küsimused on vabatahtlikud, kerkib õigustatud küsimus sellest, kuidas saadud keskmine hinne tegelikult näitab õppejõule, mis on hästi, mis halvasti ning mida peaks muutma. Tekstilisi hinnanguid antakse numbritega võrreldes siiski oluliselt vähem ning keskmisi hindeid peetakse subjektiivsemaks, kuna nende andmine võib suurema tõenäosusega toimuda juhuslikult ja läbimõtlematult. Mitmetes intervjuudes toodi välja olukordi, kus tagasisideküsitluse tulemusel tekkinud keskmised hinded õppejõududele võivad tekitada küsimusi nii õppejõududele kui ka üliõpilastele endile, kuidas ei peegelda suulise ja jooksva tagasisidena saadud hinnanguid. Kuigi tekstilist, vabade vastustena saadavat kvalitatiivset tagasisidet peetakse kõikides vaadeldud kõrgkoolides väga oluliseks, nähakse ka selle puhul mitmeid tõlgendamise muresid. Kuna tagasiside andmine on anonüümne, võib tudengitel väheneda vastutus oma sõnade eest. Intervjueritute sõnul vaevuvad kirjalikku tagasisidet andma enamasti need, kellel on midagi ekstreemselt negatiivset või positiivset hinge peal. Kogemusele tuginedes on sel viisil jagatud tagasiside väga emotsionaalne, mida on keeruline objektiivselt hinnata ja tõlgendada.

Olenevalt tagasiside andmise ajast võib tagasisidesse kanduda ka muid õppetööga seotud pingeid. Näiteks eksamieelsed või -järgsed hindeootuse pinged, sealhulgas olukorrad, kus üliõpilase arvates läks tal läks eksamil palju halvemini, kui tegelikult tulemus näitab. Sõnalise tagasiside arvestamisel võib olla raske aru saada, kuidas see esindab üksiku indiviidi ning kuidas laiemalt tudengite arvamust.

Vaadeldud kõrgkoolides kasutatakse üliõpilaste tagasisidet õppeainetele ja õppejõududele peamiselt **sisendina õppejõududega arenguvestluste pidamisel**, nende atesteerimisel ning mitmete juhtimisotsuste tegemisel. Näiteks Tallinna Tehnikakõrgkoolis on ainemonitooringud tagasiside kogumise kaudu otseselt seotud õppejõudude atesteerimisega – üliõpilaste tagasiside põhjal koostatakse iga õppejõu kohta koondülevaade, millele ka õppejõud ise omapoolse hinnangu annab. Mõlema osapoole hinnangud on võrdse kaaluga kõrgkooli hindamiskomisjonis õppejõududega vestluse aluseks ning neid arvestatakse ka õppejõudude atesteerimisel.

Samuti peaks tagasiside tulemused intervjueeritute sõnul olema kõigis kolmes kõrgkoolis osa tavapära arenguveestlustest, kuid see sõltub juhtidest ja võib teaduskonniti erineda. Näiteks EBS-is on üliõpilaste tagasiside arutamine üheks kohustuslikuks punktiks kord aastas toimuvatel õppejõudude arenguveestlustel õppetoolides. Samas kasutatakse saadavat tagasisidet ka jooksvalt aastaringelt, koondades seda igal semestril õppetooli-siseseks aruteluks.

Sellest tulenevalt on tagasiside tulemuste avalikustamisel ja kasutamisel üheks keskseks väljakutseks ja fookuseks **õppejõudude suhtumine** ja hirmud. Kuigi on väga palju õppejõude, kes üliõpilaste tagasisidet kõrgelt väärtustavad ja selle põhjal ka vajalikke muudatusi oma töös püüavad teha, on teisalt siiski koolid pidanud silmitsi seisma õppejõudude hirmuga tagasiside tulemuste avalikustamise ning sellega kaasneva võivate tagajärgede ees. Levinud on ebakindlus oma tehtud tööle hinnangu saamise suhtes ning soovitakse, et mitte keegi teine ei näeks õppejõule antud tagasisidet. Negatiivset tagasisidet võidakse ka ignoreerida või seada kahtluse alla selle objektiivsus ja asjakohasus ning otsitakse põhjuseid, miks saadud tagasisidet mitte arvestada (näiteks kehvade hindade saamine põhjustas ka kehvade tagasiside või kuivõrd noored tudengid üldse võivad kogenumaid õppejõude hinnata). Teisalt nähakse ohtu ka selles, et õppejõud võivad tunda survet hakata tudengeid leebemalt hindama, et saada positiivsemat tagasisidet, et seeläbi tagada oma positsioon kõrgkoolis. Kõikide intervjueeritud kõrgkoolide puhul toodi välja olulise õppetunni ja soovitusena tagasisidesüsteemi arendamisel just õppejõudude suhtumise ja hirmudega tegelemine tagasiside üle arutlemise teel, võimaluse andmine õppejõule endale reflekteerimiseks. Samuti selgelt (sh avalikult) väljendatud ja rakendatud seisukoht, et üliõpilaste tagasiside ei ole ainus, mille põhjal kõrgkoolis juhtimisotsuseid tehakse.

Näiteks Tartu Ülikoolis on üliõpilasesindus koostanud **tagasiside arvestamise ja kasutamise põhimõtted**⁵, et luua ühine lähtealus nii struktuuriüksuste juhtidele kui ka õppejõududele. Selle kohaselt on tagasiside kui indikaator konkreetse aine õppe kvaliteedi osas üliõpilase seisukohast tajutuna, st missugused on ainekursuse tugevad ja nõrgad küljed. Niisugusele alusele rajatud arutelu juhtide ja õppejõudude vahel loob võimaluse tagasiside tõlgendamiseks, hinnangute õigustatuse peegeldamiseks ning probleemkohtade parendamise võimaluste otsimiseks. Kirjeldatud lähenemise eesmärk on peegeldada kõikidele osapooltele, et üliõpilaste tagasiside ei otsusta iseenesest kohe midagi, vaid on üheks (kuigi oluliseks) sisendiks nii õppejõu eneseanalüüsile kui ka õppejõududega peetavatele arenguveestlustele. Tagasiside arvestamise ja koostamise põhimõtetes kajastatakse ka soovitusi õppejõududele selleks, kuidas saada üliõpilastelt konstruktiivset ja asjakohast tagasisidet.

Intervjuudes toodi olulisena esile ka vajadus **positiivset tagasisidet rohkem ja tulemuslikumalt kasutada** ning esile tuua. Kõikides vaadeldud õppeasutustes tunnustatakse ja premeeritakse üliõpilaste tagasiside põhjal õppejõude aasta parimate valimisel. Tartu Ülikoolis on hakatud rohkem tähelepanu pöörama suurepärase tagasisidet saanud ainekursuste ja õppejõudude analüüsile, et selle põhjal välja tuua häid praktikaid ja näiteid, mis innustaksid ja abistaksid kolleege oma tegevuse planeerimisel ja professionaalses arengus.

Üheks heaks ja kasulikuks praktikaks tagasiside kasutamisel, selle objektiivsuse suurendamisel ja ka õppejõudude hirmude vähendamisel peetakse õppejõudude ja juhtide (või teistele tagasiside sihtgruppidele) **võimalust saadud tagasisidele omapoolset tagasisidet anda**. Selline võimalus on ka kõigis kolmes vaadeldud kõrgkoolis olemas. Näiteks EBS-is kogutakse vestluste käigus kokku ka

⁵ Saadaval Tartu Ülikooli Üliõpilasesinduse veebilehel:

<http://www.tyee.ee/images/dokumentid/2013/Tagasiside%20arvestamise%20ja%20kasutamise%20pohimtted.pdf>

õppejõudude poolsed hinnangud ja kommentaarid saadud tagasisidele ning see lisatakse kokkuvõtlikult koos tagasiside tulemustega õppeinfosüsteemi üliõpilastele lugemiseks. See ei tähenda igalt õppejõult ükshaaval personaalse tagasiside korjamist, vaid õppetoolis peetavate arutelude ja vestluste käigus saadud tagasisidet puudutava teabe koondamist.

Tagasiside põhjal arendustegevuse osana pööratakse kõrgkoolides tähelepanu ka sellele, et põhjendada tudengitele, miks teatud ettepanekuid ja kommentaare arvesse ei võeta – näiteks EBS-is kirjutavad õppetoolide juhid iga semester tagasisidele omapoolsed kommentaarid, kus tuuakse esile see, mida saadud tagasisidega on või ei ole plaanis ette võtta ning vastavad põhjendused. Taoline tagasiside üliõpilaste hinnangutele aitab tudengitel näha, et nende arvamustega tegeletakse ning tagasiside kogumine ei ole pelgalt formaalne protseduur, mis omakorda tõenäoliselt suurendab motivatsiooni edaspidi rohkem ja sisukamat tagasisidet anda. Samuti võib see julgustada õppejõude ja võtta nende hirme maha, kuna ebamõistlikud ettepanekud ning emotsionaalne destruktiivne kriitika saavad vastava tagasiside ning tõenäoliselt põhjenduse, miks seda on raske arvestada.

Üliõpilaste tagasiside avalikustamine

Vaadeldavas kolmes kõrgkoolis on tagasiside tulemused kõrgkooli liikmetele kättesaadavad, kuid avaldatud andmed erinevad vormi ja detailsuse astme poolest. Tartu Ülikoolis on kõikidele kõrgkooli liikmetele kättesaadav avalik info üliõpilaste tagasiside kohta õppeinfosüsteemis üldistatud kujul: nähtavad on küsitluse valikvastustega küsimuste tulemused ning soovitusel tulevastele õppijatele õppeainete lõikes. Üliõpilane saab vaadata kõikidele ainetele antud tagasisidet, mitte ainult neid, milles ta ise osalenud on. Iga õppejõud näeb kõikide tema õppeainete kohta antud küsimuste vastuseid, sealhulgas avatud küsimuste vastuseid. Veel täpsem vaade on struktuuriüksusejuhil ja programmijuhil, kes näevad kõikide oma struktuuriüksuse ainetele antud tagasiside tulemusi (sh avatud vastustega küsimustele). Tagasiside üldine kokkuvõttev analüüs on kõigile nähtav Tartu Ülikooli koduleheküljel.

Tallinna Tehnikakõrgkoolis avaldatakse tulemused samuti õppeinfosüsteemis, kus tudeng näeb iga enda poolt hinnatud aine puhul kokkuvõtet oma grupi tagasisidest ning õppejõud näeb kõikidele enda ainetele antud tagasisidet. EBS-is avalikustatakse õppeinfosüsteemis eelmise semestri tagasiside kokkuvõtte ja järeldused ning igal õppejõul on võimalik näha lisaks talle antud tagasisidele ka oma õppetooli kolleegidele antud numbrilist tagasisidet.

Kui EBS-is ja Tehnikakõrgkoolis avaldatakse tagasiside tulemused tekstilisel kujul, siis Tartu Ülikoolis on üheks oluliseks muudatuseks tulemuste avalikustamisel olnud **graafikute kasutuselevõtt**. See tähendab, et tagasiside tulemusi ei näidata tekstilise kokkuvõttena, vaid visuaalse pildina, mis asetab konkreetse ainekursuse/õppejõu tulemuse ka laiemasse konteksti, võimaldades võrdlust kolleegidele ja teistele ainekursustele antud hinnangutega. Iga õppeaine kohta näidatakse valikvastustega küsimuste keskmised hinnad terve instituudi (või teaduskonna) teiste õppeainete keskmiste hinnade taustal erinevate küsimuste lõikes. Lisaks näidatakse ära ka hinnade jaotus küsimuste kaupa ning see, kas konkreetse aine keskmine hinne on kõrgeima kvintili (ülemine 80-100%) või madalaima (alumine 0-20%) sees teiste õppeainetega võrreldes (vaata lähemalt ka graafiku näidet Lisas 1). Taolist graafikut näevad kõik tudengid ja õppejõud. Teist tüüpi graafik on avalik juhtidele ning selle eesmärk on hõlbustada ülevaate saamist nii teaduskonna kui ka instituudi lõikes. Viimasel on iga õppeaine kohta toodud iga valikvastustega küsimuse kohta keskmine värvimäär: punane on alla keskmise, roheline üle keskmise ning valge on keskmine. See tähendab, et aineid ei järjestata nende keskmise hinde aluse,

vaid näidata suhtelises võrdluses ära aine profiil, mis toob selgelt esile tugevused ja parendusvaldkonnad.

Üheks probleemikohas tulemuste avalikustamisel vaadeldavates kõrgkoolides on olnud küsimus sellest, **kuivõrd tudengid on üldse teadlikud**, et neil on võimalik tagasiside tulemustega tutvuda ning kuidas ja kus seda teha saab. Statistikat selle kohta, kui palju avaldatud tagasiside tulemustega tutvutakse, kõrgkoolides kogutud pole. Küll on aga püütud teha tagasiside tulemused varasemaga võrreldes rohkem kättesaadavaks. Näiteks Tartu Ülikoolis on üliõpilasesinduse eestvedamisel tehtud viide tagasiside tulemustele õppeinfosüsteemis kõikjal nähtavaks (täpsemalt asukohtadega peamenüüs, ainekava lehel, uuele õppeainele registreerimislehel). EBS-is on tagasiside tulemuste kohta koostatud lühikokkuvõtte, et üliõpilastel oleks kiirelt haaratav ja selge ülevaade antud hinnangute kohta. Tehnikakõrgkoolis on plaanis arendada kodulehele eraldi õppetöö kvaliteedi rubriik, kus üldised kokkuvõtted oleks ühes kohas koos ja kõigile kättesaadavad. Kõikide intervjueritud koolide esindajad märkisid, et tudengite teavitamine on nende jaoks oluline ning selles vallas on veel arenguruumi.

Kasutatava avalikustamise süsteemi nõrkustena toodi Tartu Ülikooli puhul näiteks välja teatud õppejõudude mure sellest, et kui kõikidele üliõpilastele on iga õppeaine juures nähtavad eelmiste tudengite soovitusel tulevastele tudengitele, võivad üliõpilastel tekkida **eelarvamused või eksitavad ootused aine suhtes**. See tähendab, et kuigi õppejõud ise võib olla negatiivsest kriitikast juba õppinud ja muutnud ainekursuse disaini või õpetamist, võivad tudengid eelneva tagasiside põhjal ainekursust üldse mitte valida või siis olla negatiivselt meelestatud. Teisalt võimaldab õppejõudude võimalus lisada omapoolne avalik kommentaar saadud tagasisidele seda probleemi lahendada, kuna õppejõud saab tuua välja enda põhjenduse kommentaarile.

Kõik koolid tõid murekohana tagasiside tulemuste avalikustamisel välja **protsessi pikaajalisuse** – tulemuste koondamine, analüüsimine ja kokkuvõtete tegemine võtab suhteliselt palju aega, mistõttu võivad tagasisidet andnud tudengid ise olla hinnangute andmise juba unustanud ning tulemustest mitte huvituda. Protsessi pikkuse tõttu veninud ebaõige ajastuse tulemusel võivad uued tudengid olla teinud ainekursuste valiku enne tagasiside avalikustamist ning ei saa seeläbi eelnevast tagasisidest suurt kasu. Samuti võivad õppejõud saada üliõpilaste hinnangud kätte alles vahetult enne uut ainekursust, kui nad ei jõua enam parendusi uue semestri õppeaineteks teha. Sarnaselt ei jõua juhid enam vastavaid personalivestlusi- ja otsuseid kiirelt ellu viia ja tagasiside tulemusi kohaselt rakendada.

Kõikide intervjueritud koolide osapooled tõid samas välja ka selle, et peavad tudengite tagasisidet ennekõike **kõrgkooli siseasjaks** ning ei pea tingimata vajalikuks avalikkuse teavitamist tulemustest väljaspool kõrgkooli liikmeskonda. Olulisemaks peetakse seda, et tagasiside tulemused jõuaksid asjassepuutuvate osalisteni ning neid ka tulemuslikult läbi arutatakse ja parendusteni jõutakse. Läbipaistvuse ja ka uute potentsiaalsete tudengite värbamise eesmärgil on üldised tagasiside kokkuvõtted siiski kõrgkoolide kodulehtedelt kõigile leitavad.

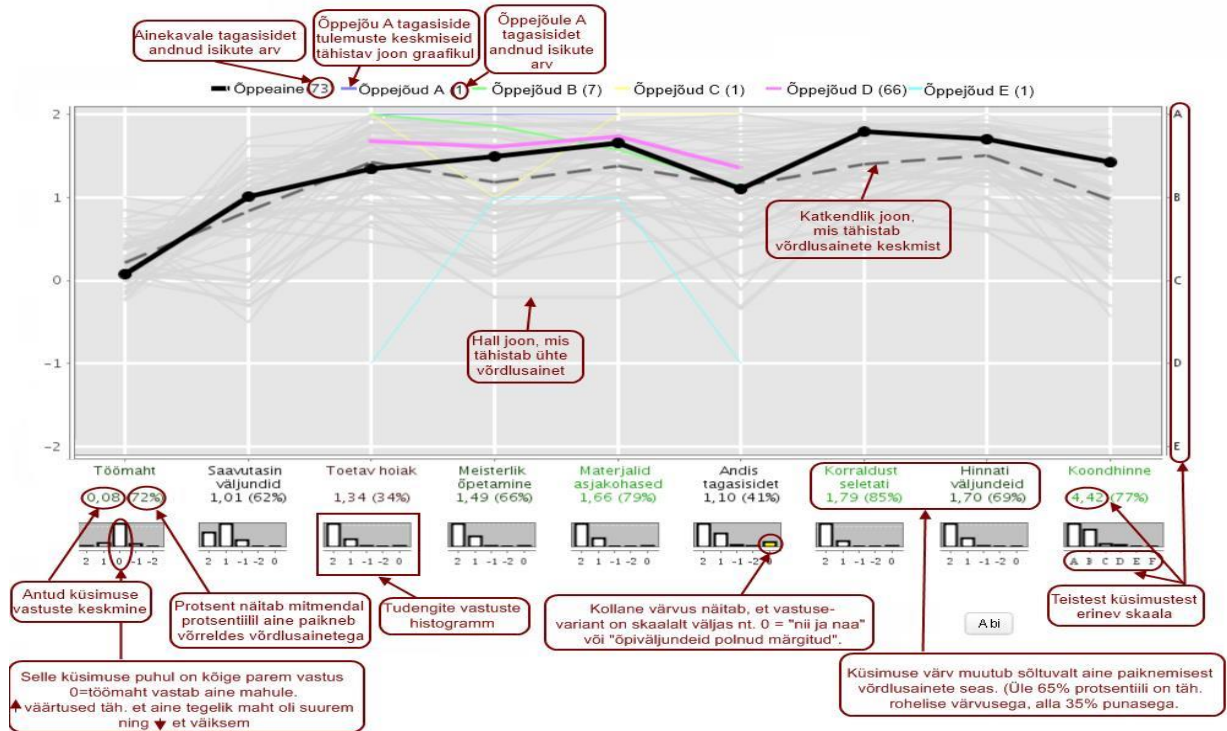
5. Kokkuvõte ning soovitused üliõpilaste tagasiside üldpõhimõtete kujundamiseks

Käesoleva analüüsi eesmärk on anda ülevaade sellest, missugused on tagasiside kogumise eesmärgid ja meetodid erinevates Eesti kõrgkoolides, kuidas tulemusi avalikustatakse ning otsustusprotsessides kasutatakse. Töö käigus kaardistati dokumendianalüüsi põhjal kõrgkoolide tagasisidesüsteeme ning vaadeldi lähemalt kolme valitud kõrgkooli – Tartu Ülikooli, Estonian Business School'i ning Tallinna Tehnikakõrgkooli tagasiside küsimist ja arvestamist, et tuua esile häid praktikaid ning olulisemaid õppetunde tagasisidesüsteemide loomis- ja arendamisprotsessides, samuti erinevate osapoolte rahulolu. Selleks intervjueriti nimetatud koolide kvaliteedispetsialiste, õppejõude ja üliõpilasi ning vaatluse all oli ennekõike tagasiside õppetöö korralduse, õppejõudude ja õppemetoodika ning tugisüsteemide kohta, mida kogutakse õppivatelt tudengitelt.

Lähtuvalt analüüsi raames teostatud intervjuudes esile kerkinud arvamustest võib kokkuvõtvalt esile tuua kaheksa peamist soovitust, mida hea tagasisidesüsteemi loomisel ja arendamisel silmas tuleks pidada:

1. Küsimustik peab olema optimaalse pikkusega ja konkreetne. Küsida tuleb ainult seda, mis nii tagasiside andjal kui ka saajal aitab reflekteerida õppimise ja õpetamise protsessi ning mida on hiljem võimalik kaarendustegevusteks kasutada.
2. Tagasiside andmine võib olla teatud määral kohustuslik, kui samas anda üliõpilastel valida, millistele õppeainetele tagasisidet soovitakse anda ning seada minimaalne hinnatavate õppeainete arv.
3. Tuleb tõsta nii üliõpilaste kui õppejõudude teadlikkust tagasiside rollist, vajalikkusest, andmisest ning kasutamisest. Õppejõud ise peavad üliõpilastele selgitama tagasiside tähtsust nende õpetamis- ja õppetegevuses.
4. Kirjaliku tagasiside kogumise kõrval peavad õppejõud rohkem pakkuma ka suulise tagasiside võimalusi (näiteks vestlusingidena aine alguses ja lõpus), see aitab muuhulgas kasvatada tudengite tagasiside andmise harjumust.
5. Antud tagasiside peamised tulemused peavad olema tudengitele avalikud, see suurendab muuhulgas tudengite huvi tagasisidet anda, sest näevad ka selle tulemusi.
6. Tagasiside tulemused tuleb esitada lihtsalt ja visuaalselt, et erinevatel osapooltel oleks võimalik üheselt ja selgelt tulemustest aru saada ja neid tõlgendada. Tulemuste esitamine peab seejuures olema ka piisavalt atraktiivne, et motiveeriks inimesi nendega tutvuma.
7. Tuleb vähendada õppejõudude hirme, selgitades, kuidas üliõpilaste tagasisidet kasutada plaanitakse. Õppejõude ei tohi tagasiside põhjal nõ häbiposti panna, vaid kasutada tagasisidet sisendina arenguestlustel ning töökogemuse reflekteerimisel.
8. Negatiivse tagasiside kõrval tuleb pöörata oluliselt rohkem tähelepanu ka positiivsele tagasisidele ning kiita ja esile tõsta häid tulemusi.
9. Tuleb tagada, et ka kõikidele tudengitele oleks selge ja nähtav, kuidas tagasisidet on kõrgkooli otsustusprotsessides kasutatud ja arvestatud.

Lisa 1. Tagasiside tulemuste esitamise graafik Tartu Ülikoolis

Allikas: <https://wiki.ut.ee/display/oppijale/Tagasiside+tulemuste+graafikud;jsessionid=BB049FDDE030A31FBB69B993DFE73A41>

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

2014

